

Katoliški GLAS

Uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzutta štev. 18
Poštno ček. račun: štev. 24/12410

Cena: Posamezna štev. L 25
Naročnina: Mesečno L 110
Za inozemstvo: Mesečno L 190

Leto VI. - Štev. 51

Gorica - 23 decembra 1954 - Trst

Izhaja vsak četrtek



*Vsem poštvalnim sodelavcem, zvestim
bralcem, podpornikom in prijateljem našega
časopisa voščita blagoslovljene božične praznike
in srečno novo leto*

UREDNIŠTVO IN UPRAVA

... in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!

je bilo angelsko voščilo ljudem ob rojstvu Odršenikovem pred tisoč devet sto štirinajdesetimi leti. Od tiste noči dalje se je neprehoma razpravljalo, govorilo in pisalo o miru, nikoli pa toliko kot zadnja leta, ko ga povsod obljublajo v vseh mogočih oblikah, kakor da je mir neke vrste blago ali tovarniški proizvod, ki se lahko dobi za določeno ceno ali pod določenimi pogoji.

Mir! kratka beseda pa kako zlorabljen! Kaj se vse skriva pod njenim imenom! Koliko hudobije, zločinov, grozodejstev tiči pod plaščem te besede! Koliko krvi in solz radi nje!

Pravega miru pa skoraj ni: ne med narodi ne v družinah ne med posamezniki in še najmanj v človeških sreih.

Pustimo pa zunanji mir in pomislimo nekoliko o božičnem miru, ki so ga angeli oznanili, o katerem pravi Zveličar: »Mir vam zapustim, svoj mir vam dam, ne kakor ga svet daje«, ali kakor piše sveti Pavel v listu Filipljanom: »In božji mir, ki vsak razum presega, naj varuje vašo srečo.«

Da bomo pa deležni tistega božičnega miru in veselja, kakor so ga bili betlehemske pastirji, moramo tudi mi postati preprosti, kakor so bili oni. Moramo tudi z naše strani nekaj napraviti. V angelskem voščilu je pogoj: mir tistim, ki so dobre volje. Zato je potrebno nekaj dobre volje za dosego izpolnitve te obljube in voščila.

Moramo imeti mir z Bogom, s svojim bližnjim in s samim seboj.

Prvo in najpotrebnejše je mir z Bogom. Kdor živi z Bogom v sovrastvu, je v vojnem stanju; ni mogoče, da bi imel v srcu mir in veselje. Zato mora biti naša prva in poglobljena skrb za božične praznike, da sklenemo z Bogom ne samo kratko premirje, ampak stalen mir. Zato ni treba, da gremo v velika mesta ali na dolgo potovanje kot delajo državniki: opravimo vse lahko doma. V vsaki cerkvi je že pripravljen prostorček, kjer lahko brez vseh stroškov skleneš mir s svojim Stvarnikom. Njegov namestnik ti da potrdilo o sklenjenem miru. Za vse to ni treba drugega kot nekaj dobre volje.

Mir z bližnjim je za mnogo ljudi bolj težka stvar. O tem vprašanju bi ne zadostovalo dosti knjig; omejiti se moramo z malo besedami. Koliko zavisti, jeze, sovraštva med ljudmi, med sosedi, med sorodniki in celo med člani ene in iste družine. V prvih časih krščanstva so pogani poznali kristjane po ljubezni: Poglejte, kako se ljubijo med seboj! Danes bi bilo skoro narobe prav: Poglejte, kako se sovražijo med seboj!

Ste včasih pomislili, kako smo kristjani veliki lažniki! Lažemo javno pred ljudmi in pred Bogom, ki ga še izzivamo: »Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpustimo

svojim dolžnikom«. Ako bi Bog res tako delal z nami po teh naših besedah!

Zakaj bi se ne spravili?

Temu je največkrat kriv napuh. Da bi jaz začel prvi, tega ne! Naj me pride on prositi! To so vse besede napuha, ki govori iz človeka. Kdor je bolj pameten, bolj moder, bolj plemenit, začne prvi.

Pomisliti je treba, koliko pohujšanja dajamo s tem. Bili sta dve svakinji, ki se nista pogledali in še manj govorili skupaj, vendar sta šli vsak dan k sv. obhajilu; tudi pri obhajilu mizi je ena šla na en konec, druga na drugega, četudi ni bilo drugih ljudi. To se je godilo vsak dan, dokler ni slednjič tisti župnik rekel v cerkvi: Ali prideta skupaj, ali vaju ne bom več obhajal, ker

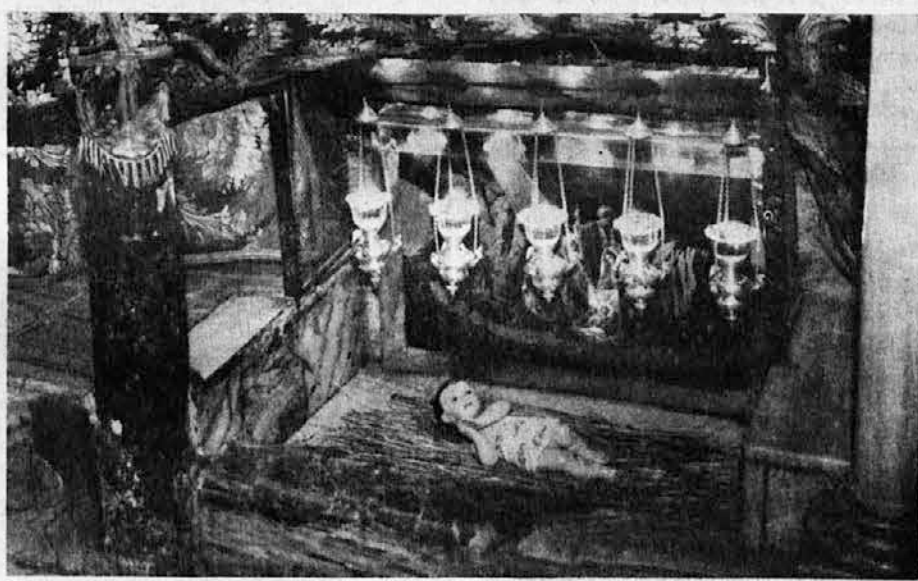
vajino obnašanje je javno pohujšanje!

Sedaj so božični dnevi, dnevi miru. Ako je s teboj kaj takega, je najlepši čas, da to popraviš. Samo nekoliko dobre volje!

Stopi k dotičnemu, pogled mu odkrito v oči. Tak pogled je kakor gorak sončni žarek, ki raztopi ledeno skorjo mržnje in sovraštva. Podaj mu desnico, par besed in vse je opravljeno.

Poskrbi, da se za sveti večer spraviš najprvo z Bogom in nato s svojim bližnjim, ker če živiš v miru z Bogom in z bližnjim, boš tudi sam občutil v srcu pravi božični mir, mir, ki so ga angeli oznanili ob jasliah. Praznoval boš božične praznike v pravem veselju, katero občutijo samo otroci.

R. L.



BETLEHEMSKA VOTLINA Z JASLICAMI

Msgr. dr. JAKOB UKMAR

o jasliah in božičnem drevesu

Najbolj udomačen pa tudi najbolj izrazit simbol božičnega praznika so brezdvomno jaslje. Saj so viden posnetek evangeljskega poročila o Jezusovem rojstvu. Postavljajo se po cerkvah in po hišah. Pri jasliah se je vezbala stara domača umetnost z izdelovanjem hlevca, sv. družine, angelčkov, pastircv, vola, osla in ovac. Ta umetnost se je žal marsikje umaknila poplavi tovarniških izdelkov, ki včasih niso bogve kaj prida, in na mesto nekdanjih sveč in luminek je stopila elektrika, ki ne le razsvetljuje pozorišče s svojimi žarnicami, ampak tuintam tudi poganja razna vretena in druge naprave, ki nimajo z božično versko idejo nič opraviti. Jaslice, čim bolj so preproste pa okusno prirejene, tem bolj duhajo pravo božično po- božnost.

Jaslje ostanejo na svojem mestu do praznika sv. Treh kraljev, ponekod še celo do svečnice. — Za praznik sv. Treh kraljev ali epifanijo dobe jaslje nove figure. Na mesto pastircv z ovčicami stopijo sv. Trije kralji s svojimi kamelami. To je za otroški svet lučna sprememba, ta zanimiva prikazen treh čudno opravljenih mož iz vzhodnih dežel in še bolj čudnih živali. Sveti Trije kralji se z darovi klanjajo božjemu Detetu, ki leži v jasli-

cah, le izjemoma se vidi, kako ga Marija drži v naročju; je pa še vedno v betlehemske hlevu. — Kaj pa hočemo? Taka je navada, predstavljati svete Tri kralje, ko je božje Dete še v hlevu in jasliah. In vendar se to ne ujema z evangeljskim poročilom o božičnih dogodkih. V koledarju seveda imamo sv. Tri kralje kmalu po božiču in pozneje šele svečnico. Toda resnični spored teh dogodkov je drugačen. Če primerjamo poročilo sv. Luka o darovanju božjega Deteta v jeruzalemskem templju, kar je bilo gotovo 40 dni po božiču ali na svečnico, s poročilom evangelista Mateja o prihodu sv. Treh kraljev in o begu sv. Družine v Egipt, sklepamo upravičeno, da so prišli sv. Trije kralji v Betlehem šele nekaj mesecev, morda tudi šele celo leto po Jezusovem rojstvu. Takrat pa sv. Družina ni bila več v hlevu, temveč pri dobrih ljudeh v kaki betlehemske hiši. Evangelist Matej pravi izrečno, da so sv. Trije kralji stopili v hišo, ne pa v hlev. Potemtakem je v zgodovinskem sporedu svečnice prej ko sv. Trije kralji. Saj takoj po odhodu svetih Treh kraljev beži sveta Družina v Egipt, da se izogne Herodu, ki išče novorojenega kralja Judov in misli, da ga zaseže v številu betlehemske fantečev, ki jih da pomoriti. Kako si naj mislimo,

da bi bila Marija iz Egipta prinesla božje Dete v Jeruzalem, skoro v roke krutega Heroda! Takšno nepredvidna pač nista bila ne Marija ne Jožef. Marija je prinesla 40 dni starega Jezuska v dvorišče jeruzalemskega templja, ko ni bilo prav nobene nevarnosti, in ga je ponesla tudi nazaj v Betlehem, kjer sta bila medtem s sv. Jožefom dobila stanovanje v kaki hiši. Saj je bil betlehemske hlev samo zasilno in začasno bivališče zaradi velike stanovanjske krize ob ljudskem štetju. Ko so se pa družine betlehemskega rodu, ki so bile prišle od drugod, že dale registrirati pri tedanjih uradih ljudskega štetja in so se ljudje razšli, je sv. Jožef z lahkoto dobil primerno stanovanje. Kdo bi tudi bil pustil ljudi, ki so bili betlehemskega rodu, z novorojenim otrokom mesec in mesec v hlevu! Ne, tako brezsrčen pa res niso bili tedanji Betlehemčani, posebno ne tisti, ki so bili v sveti noči slišali angelski slavo- spev.

Božične jaslje, tako navadno pravijo, so bile spočetka nekaj frančiškanskega in še sedaj opažamo, da postavljajo prav v cerkvah franč. reda velike in lepe jaslje. Prve jaslje da je postavil sv. Frančišek sam v nekem gozdu nedaleč od mesta Perugia. To niso bile jaslje na mizi, ne v sobi, ne v cerkvi, temveč kar zunaj na prostem in vse je bilo v naravni velikosti. Tako poroča učeni sv. Bonaventura, ki je živel kmalu po svetem Frančišku. Nekateri pa menijo, da je bila ta navada že prej, ker so jaslje omenjene že v neki božični igri iz 12. stoletja in ker so našli celo v katekombah slike deteta Jezusa v jasliah med volom in oslom.

No, kako pa prideta ti dve živali k jasliah? Najbrž so hoteli s tem uprizoriti, kar prerok Izaija (1,3) očita nevalečemu ljudstvu. Takole je napisal: »Vol pozna svojega gospodarja in osel pozna jasli svojega lastnika, moje ljudstvo pa me ni spoznalo.«

Morda se ta prizor nanaša tudi na grško besedilo preroka Habakuka, ki pravi, da se bo Gospod sredi dveh živali razodel (3,2). Naš navadni latinski prevod tega nima, pač pa je mašna knjiga na oltarju sprejela besedilo starega preвода po grški podlagi in tako pojemo v pretresljivi liturgiji velikega petka: »Gospod sredi med dvema živalima se boš prikazal.«

Kje pa so prave jaslje, v katere je Marija položila božje Dete? Te so se ohranile najprej v betlehemske cerkvi Gospo-

dovega rojstva in cesarica Helena jih je dala obleči v srebrne plošče. Ko je pa sredi 7. stoletja pretela Palestini vojna nevarnost so jaslje iz Betlehema pripeljali v Rim in jih spravili v Marijini cerkvi S.M. Maggiore, ki se po tem nazivlje tudi cerkev Matere božje pri jasliah. Tam se hranijo jaslje še dandanes. Nimajo pa več nekdanje oblike jaslje, temveč je to pet malih desk, ki leže druga poleg druge na kristalni podlagi, ki jo drže štiri angelske figure. Prvotno so morale biti večje; pozna se jim namreč, da so jim v teku stoletij večkrat odkrili koščke, ki so jih pobožni romarji odnesli kot dragocen spomin.

Drugi simbol Gospodovega rojstva je pa božično drevo, ki je severnega, pobilje nemškega izvora. Najprej so se ga oprijeli protestantje, medtem ko so se katoličani rajši držali jaslje. Pozneje se je božično drevo udomačilo tudi v katoliških deželah. Saj je bajno razsvetljeno in bogato obloženo božično drevo lep znak krščanske božične ideje. Številne lučice pomenijo Kristusa Gospoda, ki se rodi ob najdaljši noči in posije v dolgo temo poganstva, razsvetljuje pa po svoji milosti tudi slehernega človeka. Darovi, ki vise na drevesu, pa značijo duhovne dobrine, ki nam jih je krščanstvo prineslo. Po nekaterih družinah, ki se nečisto zameriti ne na jug ne na sever, imajo kar oboje, božično drevo in poleg še jaslje.

Na vsak način mora biti v hiši nekaj svetlobe in nekaj ognja na sveti božični večer. Na Spanskem, kjer nimajo božičnih dreves, poskrbe za božično razsvetlavo in gredo z gorečimi bakljami k polnočnici. Mnogokje imajo za sveti večer pripravljeno debelo poleno ali klado, ki naj počasi tli vso noč. Angleži jo imenujejo Christmas-block, to je božična klada, Hrvatje pa pravijo hadnjak, kar jim pomeni ne samo tlečo poleno, ampak tudi sveti večer sam.

Tako je krščanstvo s svojo božično idejo dalo novo duhovno vsebino poganskemu praznovanju zmage sonca nad temo, ker se o božiču sonce pri nas prične spet dvigati in dnevi prične rasti. In tako leži v starem poganskem in novem krščanskem gledanju skupna ideja zmage svetlobe nad temo; prej zmage materialnega sonca nad temo letnega časa, zdaj zmage duhovnega sonca Kristusa nad temo umskih in moralnih zablod predkrščanske dobe.

Na Sveti večer

Na harfe igrajo nebeski duhovi...
Svetlejšje so zvezde današnji večer...
Vsa slava Mesiji! — donijo zvonovi
— ljudem dobre volje ljubezen in mir!

V slovesni tišini — še Soče valovje
prisluhne božičnemu zvonu iz lin.
Na morja gladini odmevajo zvoki
od Kraške obale, z gorā in dolin.

K Devici — se dvigajo srca slovenska
— k Mariji Kraljici, hčeri Bogā
in Bogorodici, Gospodovi dekli,
okrašeni s krono najlepših zvezdā.

Tugomir

Božična noč

»O sveta noč, božična ti, najlepša si od vseh noči!« Tako vzklikajo naša srca v sveti, božični noči. Kako bi ne vzklikala, saj je Božič in z njim sveta noč najlepši praznik v letu.

Sveta noč! Zunaj žarijo zvezde, raz drevesa pada sneg. Vse je tiho. Nekje bje ura. Bije 10, 11 in tedaj zadonijo zvonovi v božično noč, zadonijo tako svečano in veselo, da se človeku vzradosti vsa duša. Povsod se odpirajo vrata, svetli prameni se začrtavajo v sneg. Ljudje pa stopajo po snegu žarečih in veselih obrazov. Ne čutijo mraza ne trudnosti. Kako bi jo neki? Saj je božična noč v domačem kraju tako lepa, tako svetla, polna skrivnostne poezi-

je. Marsikdo, ki je na tujem, daleč od doma, se v tej noči najbolj živo spomni na dom. Spomni se na domači sveti večer, ko je skupno z bratci in sestricami postavljali jaslje. Spomni se domače farne cerkve in tistih lepih božičnih pesmi, ki jih je nekoč doma pel. Obide ga silno hrepenenje, da bi še enkrat bil otrok in da bi še enkrat doma zapel božično pesem, v krogu svojih domačih. A sedaj je v tujini, ki ga je priklenila nase, mrzla in neizprosnna. Drži ga, da ne more več od nje. In tako mu iz svetle božične noči vstajajo samo lepi, blaženi spomini, spomini, ki se ne bodo vrnil nikoli več.

STANKO ZORKO

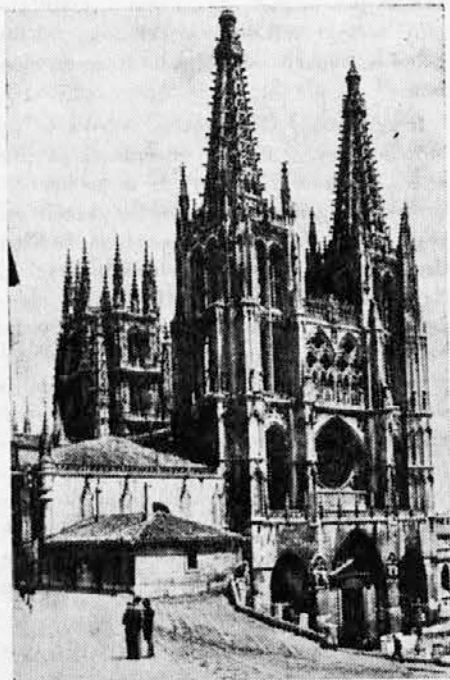
Po Španiji in Portugalski

(Romanje v Fatimo od 10. do 30. sept. 1954)

Ob 5h popoldne smo prišli v Valladolid. Mesto je precej veliko in ima tudi svojo univerzo. V tem mestu se nam je pokazala še ena stran španskega življenja: praznovanje njihovih praznikov. V čast sv. Mateja (21. sept.) so imeli ljudsko slavo, ki traja ves teden. To slavo je precej podobno našim prireditvam ob veleseljstvu. Na sporedu so bile štiri koride (bikoborbe) in številne druge prireditve. Iz raznih krajev so prišli v mesto šarlanti, ki so razkazovali svojo spretnost. Seveda niso smele manjkati niti športne prireditve. Mesto je bilo ponoči čudovito razsvetljeno. Vse je prekašala občinska palača.

BURGOS

Drugi dan opoldne smo dospeli v Burgos, nekdanjo prestolnico Kastilje. Glavna zanimivost mesta je stolnica, ki je pravi biser gotične umetnosti. Zgrajena je bila okrog leta 1200, a poznajo se sledovi tudi kasnejših slogov.



KATEDRALA V BURGOSU

Zakladnica hrani mnogo dragocenih in umetniško izdelanih cerkvenih posod. Težko je najti toliko dragocenosti skupaj. Za procesijo sv. Rešnjega Telesa imajo iz samega srebra okovan voz. Na njem vozijo monštranco. Svetovno znan je Kristus na križu, ki ga hranijo v stranski kapeli. Legenda pripoveduje, da so ga ribiči našli v morju. Izdelan je iz lesa in potem prevlečen s kožo. Če ga potipljemo, imamo isti vtis, kakor če bi potipali mrtvo človeško truplo.

Sploh se v Španiji in na Portugalskem pogosto srečujejo pretresljivi Kristusovi kipi. Prikazujejo Kristusa pod križem, napol dvignjenega, oblečenega v vijoličast plašč, prepasanega z vrvo; izpod trnjeve krone mu visijo pravi lasje. Pred njem stalno brli rdeča lučka. Zdi se, da je španskemu značaju podoba Kristusa pod križem zelo draga.

V Benetkah imajo Mihea in Jakca, ki na mestni hiši tolčeta ure, v Burgosu pa imajo v stolnici visoko pod stropom dva moža, ki imata podobno nalogo. Mož, ki udarja ure, je bolj velik in pri vsakem udarcu široko odpre usta, zato mu pravijo »muholovec«. Niže pod njim je njegov tajnik, ki sme na manjši zvon udarjati samo četrti.

LOYOLA

Zadnji dan 26. septembra smo videli najlepši del Španije. V mestih je industrija močno razvita, vasi pogoste in bogate. Okrog desete ure smo dospeli v rojstni kraj sv. Ignacija Lojolskega, v Loyolo. Rojstni kraj leži v krasni prostrani dolini, najlepši, kar smo jih videli v Španiji. Ignacij je bil sprva bojeviti plemič, v neki bitki pa je bil težko ranjen in v boleznih je sklenil, da bo posvetil svoje življenje Bogu. Odsel je v Pariz, zbral okrog sebe skupino nadarjenih in postrvovalnih mladeničev in ustanovil nov red. Tak je začel jezuitskega reda, ki danes po številu članov (30.000) in po svojih zaslugah za Cerkev prekaša vse druge redove.

Ogledali smo si najprej grad. Mlad redovnik nas je vodil in nam razlagal. Videli smo družinsko sobo, svetnikov sobo; sobo, v kateri je ležal bolan in se je končno popolnoma posvetil Bogu; hišno kapelo, v katero je hodil k maši. V njej je tretji predstojnik jezuitskega reda sv. Frančišek Borgija opravil svojo prvo sveto mašo in podaril prvo sveto obhajilo svojemu 15-letnemu sinu. Vse sobe so spremenjene v kapele. V njih se opravljajo duhovne vaje. Po hodnikih so naslikani razni prizori iz življenja sv. Ignacija. Zraven gradu je zgrajena sv. Ignaciju na čast lepa cerkev, ki je veren posnetek ku-

pole cerkve sv. Petra v Rimu. Kako preprostih stvari se Bog navadno poslužuje, da doseže velike stvari v svoji Cerkvi. V primeru sv. Ignacija se je poslužil rane in dobre knjige.

I Loyole nas je vodila pot proti San Sebastijanu. Kmalu smo dosegli Atlantski ocean v Biskajskem zalivu. Dolgo časa je potem pot speljana tik ob morju. Kraji so divji in romantični. V morje se spuščajo strme skale, v katere neprestano butajo valovi.

San Sebastijan je svetovno znano obmorsko kopališče. Po mestu je bilo vse polno letoviščarjev. Mesto je zelo lepo in moderno. Kosilo smo imeli pri nekem italijanskem krčmarju, ki se je naselil v mestu med zadnjo svetovno vojno.

V San Sebastijanu je bila naša zadnja postaja v Španiji. Srečnega se čutim, da sem si mogel ogledati toliko krajev v deželi, o kateri sem slišal veliko med šolskimi leti in tudi kasneje. Španija je imela važno mesto v svetovni zgodovini in v zgodovini katoliške Cerkve. Dala je svetu celo vrsto velikih svetnikov in svetnic, ki so imeli velik vpliv na razvoj verskega življenja.

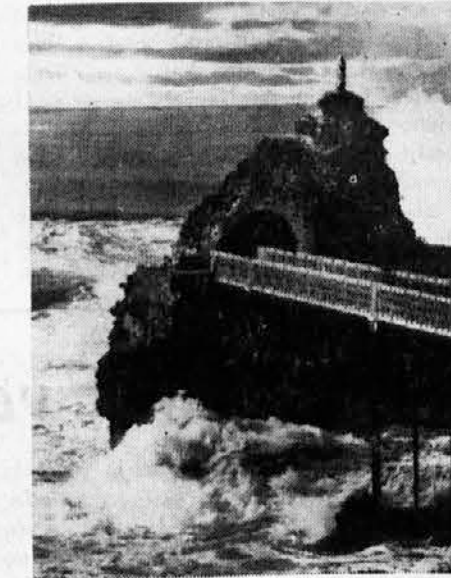
Prebolela je krizo komunistične revolucije, ki je zahtevala velike žrtve. A morda je Bog poplačal te žrtve ravno s tem, da sedaj v deželi tako lepo procvita versko življenje. Število duhovnikov stalno narašča, kar se ne dogaja nikjer v Evropi in tako bo mogla v kratkem nuditi veliko pomoč Latinski Ameriki, ki nima duhovnikov.

Zeleti bi bilo, da bi dobila Španija kmalu demokratično vladavino, ker je pač ne more nadomestiti najbolj dobrohotna diktatura ene osebe.

V FRANCJI

Ob 3h popoldne smo z lepimi in bogatimi spomini v Irunu zapustili Španijo in se znašli v Franciji. Naša prva postaja je bila obmorsko mesto Biarritz. Tu je spet kraljestvo bogatašev, ki prihajajo semkam na kopanje, zdravljenje in predvsem za zabavo iz vsega sveta. Veliko hrupa je povzročila lansko leto potratna gostija, za katero so zapravili nič manj kot 600 milijonov. Udeležili so se je pregnani kralji in razni drugi velikaši. Vsi resni časopisi so se takrat zgražali nad gostijo in nad udeleženci.

Šli smo na majhen skalnat Marijin otoček. Stalno nemirno morje ga je odrgalo od celine. Do njega vodi sedaj mostiček.



OTOČEK Z MARIJINIM KIPOM PRED BIARITZOM

Na najvišji skali je majhen Marijin kip. Po morju so razsejane nevarne podvodne pečine. Marsikaj mornar in ribič je v tistih časih zgubil življenje, o čemer pričajo železni spominski križi.

Morje silno buta ob skalovje, da je vsa voda naokrog razpenjena. Kako majhen je človek ob teh divjih naravnih silah! Na otočku smo se ustavili le malo časa, ker nas je pregnal dež.

LURD

Zvečer smo dospeli v Lurd. Nastanili smo se v hotelu Betanija, odkoder se prav

lepo vidi lursko cerkev. V Lurdu sem bil že enkrat pred štirimi leti, vendar ima na človeka vedno isto privlačno silo. Vsakega romarja vleče najbolj k votlini, kjer se je Marija pogovarjala z Bernardko. Tam človek pozabi na čas. S kakšno lahkoto se tam moliti!

Letos je Lurd posebno obiskan, ker je marijansko leto in je sv. oče sam pripotočil romanja v Lurd. Vsi hoteli so prenatrpani.

Opravili smo vse običajne pobožnosti. Dva večera zaporedoma smo se udeležili večerne procesije z lučkami, skupno smo premišljevali križev pot. Pri vsaki postaji so posamezni duhovniki povedali nekaj misli. Tisti, ki so bili bolj potrpežljivi, so prišli na vrsto za kopanje v lurski vodi.

V torek 28. sept. sem maševal v gornji baziliki že ob petih in pol. Stregel mi je mladi doktor iz Verceilja. Zадnje trenutke sem prebil pred votlino. Ob sedmih smo zapustili Lurd.

DOMOV

Ker je potopis že zelo narasel, bom zadnji del poti le na kratko opisal. Omenil bi rad francosko mesto Carcasson. Mesto leži na neki višini in je morda edino v Evropi, ki je ohranilo vse značilnosti srednjega veka. Okrog mesta je jarek za vodo, preko katerega vodi vadižni most. Nato pride prvi in drugi obrambni zid, stolpi in v središču še grad. Ohranjene so podzemeljske ječe, inkvizitorjeva palača in drugo. Po starih zidovih se spreletavajo sove in kričijo postovke, kar povzroča nekaj grozotnih vtisov.

Prenočevali smo v mestu Nimmes, kjer je ohranjeno več stavb iz rimskih časov, zato ga imenujejo francoski Rim.

Drugi dan smo napravili večji ovinek, da smo lahko obiskali Marsej. Povzpeli smo se na grič z znamenito Marijino cerkvijo, ki izgleda kakor trdnjava. Veličastno gospoduje nad mestom. Ta dan je pihala takaka burja, da nismo mogli dolgo vzdržati. Hitro smo se pobrali v mesto. Kosilo smo imeli blizu kraja, kjer je bil pred 20 leti ubit jugoslovanski kralj Aleksander.

Popoldne smo se obrnili proti Alpam. Srečevali smo lepo obdelana polja, krasne sadovnjake, namakalne naprave. V teh predelih se vidi, da so kmetje v umnem gospodarstvu zelo dobro podkovani.

Prenočevali smo v mestu Gap. Leži 700 m visoko, obdano s strmimi alpskimi vrhovi. V mestu je nešteto hotelov in ga letoviščarji očitno radi obiskujejo. — Po večerji smo imeli poslovilni večer. Profesorica iz Palerma je zaigrala nekaj lepih skladb na klavir. Diplomsko smo podelili nekemu učeniku tovarne Fiat iz Torina, ki nas je vso pot zabaval. Izmenjali smo si svoje naslove. Čutili smo, da nas je tritedensko



OTOČEK Z MARIJINIM KIPOM PRED BIARITZOM

skupno potovanje zblížalo za vedno.

Drugi dan 30. sept. nas je čakal prehod preko Alp. Pot se je vzpenjala vedno više in više. Po dolinah so žuboreli studenčki, obdajali so nas krasni smrekovi gozdovi, s snegom pobeljeni vrhovi gor pa so blesteli v soncu. Zeblo nas je. Ob 11h smo v višini 1700 m dospeli na francosko-italijansko mejo. Med zadnjo vojno se je meja premaknila za par sto metrov na škodo Italijanov. Izguba ne bi bila nič posebnega, če ne bi v tistem pasu obstojale velike elektrarne.

Pot je šla še vedno navzgor. Šele v vi-

šini 2100 m je prelaz Sestrier, odkoder se odpre pot v padsko nižino. Sestrier je izborna opremljen za zimski šport. Na vse strani so razpeljane vzpenjače. V hotelu, kjer smo kosili, so nam povedali, da so imeli zjutraj dve stopinji pod ničlo.

Začelo se je poslavljanje. Neko gospo iz Milana je prišla hčerka iskat z avtom v Sestrier. Ona nas je prva zapustila. V Torinu so ostali trije člani naše družbe. Preostali smo naredili kratek obisk v cerkvi Marije Pomočnice in potem nadaljevali pot do Milana, kamor smo dospeli

„Reklamni“ lepaki za Božič

Med raznimi lepaki, ki visijo ob božičnem času povsod v Angliji, je tudi okoli 6000 lepakov, ki ne delajo reklame za nobeno blago. Ti lepaki prikazujejo božje rojstvo v Betlehemu in prikazujejo sredi vsega božičnega vrveža in prazničnega razpoloženja pravi pomen božjega rojstva. In med izloženimi okni vsake velike trgovine, v katerih so razstavljeni tisoči posvetnih izdelkov, lahko vedno vidimo eno okno, v katerem je uredil trgovec nekaj popolnoma drugega: jaslice.

Tako lepaki kot tudi jaslice so delo Katoliške akcije.

Leta 1950 je skupina londonskih katolikov začela — z malo denarja, vendar z veliko vero — kampanjo, po kateri naj bi bilo božje Dete v božičnem času stalno navzoče med angleškim prebivalstvom.

To leto so naročili 3.000 lepakov s sliko božjega rojstva; s pomočjo reklamnih agentov in plakaterjev so nalepili te lepake po vsej deželi. Istočasno so pozvali tovarne razglednic, da natisnejo razglednice verske vsebine, trgovce so pa zaprosili, da razstavijo jaslice. Uporabili so skratka vsa sredstva, ki so jih imeli za primerna, da se doseže, da se zgoda o božjem rojstvu v splošnem prazničnem vrvežu ne pozabi.

ZNAMENITA SLIKA

Uspeh je prekoračil vsa pričakovanja. Ne samo katoliki, ampak vsi kristjani so se navdušili za idejo in ponudili svojo dejansko pomoč pri podobni propagandi naslednjega leta. Znana umetnica Doris Zinkeisen je, dasi ni katoličanka, hitro naslikala in podarila sliko božjega rojstva, ki je kmalu zaslovela. Leta 1951 je viselo 6.000 posnetkov te slike po vsej Angliji.

Prireditelji so dobili na tisoče dopisov dobro mislečih vseh ver. Ta pisma so skupno z ugodnimi komentarji vsega tiska dokazovala, kako ugodno so priprosti ljudje sprejeli te tihe spomine na rojstvo Kristusa. Propaganda je seveda imela za posledico tudi povečano prodajo jaslic, ki so jih razstavljali izven cerkva, med drugim tudi v večjih kinematografih.

Naslednje leto se je propaganda podvojila. Znova so viseli lepaki lepe slike Zinkeisenove, poleg tega so pa natisnili nič manj kot trideset tisoč mašnih reprodukcij iste slike, katere so nalepili na vrtnih zidovih, na hišnih oknih

ob sedmih zvečer. Tako se je končalo naše potovanje.

Hvaležen sem Bogu, da sem mogel v Marijinem letu narediti tako lepo pot. S popisom potovanja sem hotel tudi drugim posredovati vsaj nekaj doživetij in lepote, ki sem jih videl. Žal, da je beseda večkrat preuboga, da bi mogla izraziti vse, oziroma pisec je nesposoben. Ena misel na taki poti globoko dozori, namreč kako velik mora biti Bog, ki je že po zemlji raztresel toliko lepote!

Rojan, dne 27. oktobra 1954.

in na časopisnih deskah. Te male sličice je bilo videti v tisočih izloženih oken, na železniških postajah, na prostori prve pomoči, v tovarnah in v trgovinah. Povečalo se je tudi število razstavljenih jaslic, nekatere jaslice so priredile tudi mestne oblasti.

Tisk drugih dežel je začel objavljati poročila o tej propagandi in iz vseh delov sveta so začele prihajati prošnje za pošiljanje teh lepakov. Tako so lani te lepake poslali v Avstralijo in v Novo Zelandijo, v Kanado, v Južno Afriko, v Ameriške združene države, na Irsko, v Francijo, na Malto, v Gibraltar in v Singapur.

MNOGO PROSTOVOLJCEV

Glavno pomoč nudijo pri tej božični propagandi samostani, ki so posejani po vsej Angliji. Redovnice so dale na razpolago prostore, ki jih uporabljajo kot centre za razdeljevanje lepakov, poleg tega poučujejo otroke za zbiranje prispevkov, ker so lepaki brezplačni, so potrebni prostovoljni prispevki za kritje visokih tiskarskih in pošiljatenjnih stroškov.

Kolumbovi vitezi, angleška organizacija mladih katolikov, so lani zbrali 1000 funtov šterlingov za stroške propagande. Letos sodelujeta prvič tudi Zveza katoliških žena in Zveza katoliških mater.

Važen vir dohodkov so »Penny Poster«, ki so jih v zadnjih dveh letih prodali mnogo milijonov. Ti mali lepaki imajo velikost znamke in se lepijo na hrbtni strani pisem in na božičnih paketih. Trideset takih znamk stane 2 šilinga in 6 penijev, izkupiček osmih pol po 30 znamk krije stroške nabitja velikega lepaka. Letos so izdali dve vrsti teh penijskih znamk, na eni je reproducirana znana slika božjega rojstva, druga je pa v modri in zlati barvi in sta jo brezplačno naslikali sestre Janet in Anna Graham-Johnatone. Tudi te znamke spominjajo ljudi na Dete Jezusa.

* * * * *

Ker vemo, da v vsej Jugoslaviji ni prodaj razglednic s krščanskimi božičnimi motivi, po zgledu angleških katolikov napravimo tudi mi propagando božjega rojstva, tako da pošljemo svojim sorodnikom in prijateljem čimvečje število razglednic s slikami krščanskih božičnih motivov.

Božična in novoletna voščila

In poromale so misli...

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1955 želi vodstvo Slovenske demokratske zveze v Italiji vsem bratom Slovencem, kjer koli na svetu bivajo, in vsem sodržavljanom italijanske narodnosti!

Naj božična luč iz betlehemske štalice zasije v sleherni dom vseh naših bratov in naših sodržavljanov ter jim prinese toplo ljubezen svete noči!

Ob tej priliki čutimo posebno dolžnost poudariti željo, da se v svetu, v duhu Jezusovega nauka, uveljavi socialna pravičnost, ki naj odpravi v družbi krivične neenakosti!

In ker je v svetu še vse pre malo miru, želimo, da se med narodi ustvari pogoji za trajno mirno sožitje ter enkrat za vselej odpravi vojna kot sredstvo za nadladdo enega nad drugim!

Slovenci v zamejstvu trdno zaupamo, da se bo po tem Božiču vendarle izpolnila naša goreča želja, da postanemo enakopravni državljani ne le na papirju, ampak tudi dejanski. Pritiče nam po božjem in naravnem pravu zaščita vseh naših pravic, zato ne more biti več daleč dan, ko se bodo ti naši upi uresničili!

Za svoje brate v matični državi nenehno zahtevamo, da si »prosto volijo vero in postave«!

Naj svetu vladata ljubezen in pravičnost, kot nam ju božje Dete oznanjuje!

Ljubka Šorli

Tiho sen božični noč prepleta, poznih ur tišina misli vabi, naj vsakdanjost potopé v pozabi: božja moč nocoj je razodeta.

Le pojdite, misli, skozi dalje — brez meja se širi svet pred vami; v Betlehem pojdite, kjer na slami Dete spi, ki stvarstva vsega Kralj je.

In poromale v polnočni uri misli so tja v daljni Betlehem, drugovaje angelskim lučem.

Tamkaj so pobožno vse se zbrale in ob jaslicah vso noč ostale ... Angel sam je stražil hlevca duri ...

Ljubka Šorli

Dete in siromak

Siromak je stopal od hiše do hiše ter stegal roko za miloščino. Pred vrati revne bajte se je igralo dete, ki se mu je nasmejnulo. Detetov nasmeh pa je bil tako lep, tako nedolžen, tako odkrit, da je prodrl prav v najskrivnejši kotiček siromakovega srca, prav v onega, v katerega je shranjeval le svoje najlepše spomine, in tam je ostal zapisan za vedno.

Ko se je siromak počutil posebno samega, posebno zapuščenega, ko je včasih že obupoval nad samim življenjem in nad bližnjim, je pomislil na oni smehljaj in ni bil nič več tako zapuščen, nič več tako sam.

Da, prijazen otroški smehljaj je res neprecenljiv zaklad za onega, ki ga zna ceniti.

J. GORJAN

SVETA NOČ

Krilatcev se trume veselijo, med petjem nebesni strop krasijo, da zemlja prostrana, od zvezd obsijana, pokloni se Detetu nocoj.

In božjih svetilk blesteči soj vse dalje premeri, vsa srca uveri: Sin božji prihaja — že dan se poraja za nočjo.

Naj žalost veselju se umakne, mir božji vseh src naj se dotakne, da slavo Gospodu zapoje in ogenj ljubezni zanj prižgo to sveto noč.

Brezkončna ko večnost je božja moč: prepolna skrivnosti in tihe svetosti se v dušah oglaš, jim milost prinaša in pomoč ...

Ljubka Šorli

Vodstvo SDZ v Italiji

Očetov zadnji Božič

Znova sem prečitala napis na nagrobnem kamnu:

»Njegove roke so ozdravljale in njegovo sree je bilo polno razumevanja...«

Mama je pokleknila na grob in odprla veliko, belo škaflo, v kateri so bile rože.

»Vedno imam občutek, da me ima za norca, kadar to delam,« je rekla, »zdi se mi, da ga vidim, kako mu naglo mežikajo oči, kakor vedno, kadar ga je kakšna stvar posebno zabavala.«

»Kakor na primer, kadar je mene zalotil pri laži!« sem dodala.

Ta božična vigilija je bila posebno mila. Na jasnem nebu so se podili beli, nakodrani oblaki, prav kakor takrat, ko smo sedeli na terasi in je oče nenadoma spregovoril: »Mislim, da bi bilo dobro, če že sedaj uredimo vse potrebno glede mojega pogreba. Nekdo mora prevzeti to skrb.«

Z bolečim občutkom sem pogledala njegovo desno roko, ki mu je mrtva, brez življenja, težko počivala v naročju, tisto roko, ki je ozdravljala in z vso spretnostjo uporabljala operacijski nož v tisoč in tisoč slučajih.

»Veš,« je mama urejevala rože, »zdi se mi, da ga slišim, ko mi pravi: 'Kaj misliš, da si s tem naredila? Pomniš še, kolikokrat smo govorili, da bi bilo lahko svetu odvzeti polovico trpljenja, če bi ljudje izkazovali živim tisto ljubezen, ki jo izkazujejo mrtvim?'«

Mama se je zravala in me otožno pogledala.

»Kako se je imenoval oni deček, ki ga je oče našel na cesti lanski božični večer?«

»Jim.«

»Se spominjaš, kako je oče zvonil na vežnih vratih in vpil: 'Ej, dekleta, vzemite vaše mošnjčke in darujte kaj za tegale revčka.' Ni ne videl ne slišal nič drugega, še po tem ni vprašal, če ga je kdo iskal. Zdel se mi je tisti večer kot otrok, ki stoji poleg svoje polomljene igračke.«

* * * * *

Predobro sem imela vse to še v spominu. Skupaj z mamo sva se zadnjič pregledali drevesce, če bi mogoče še kaj manjkalo. Potem se je mama napotila v kuhinjo.

»Danes ima naša služkinja prost dan, bom jaz pripravila večerjo, ti pa pojdi in se pripravi, da pojedemo k polnočnici,« je rekla očetu.

»In kaj naredimo z Jimom?« je vprašal oče.

»Kdo je Jim?« sem bila radovedna.

Prav nič nisem dvomila, kakšna usoda bo zadela našega lepega purana, že pripravljenega za božično kosilo.

»Jutri bomo jedli ribe v škatlah. Dajte mi jih pol ducata.«

Drugi dan se je naša služkinja vsa besna zagnala proti meni:

»In vi dovolite gospodu doktorju, da mi odnese mojega lepega purana? In še povabljeni imamo na kosilo. Morala bi vedeti boljše od mene, da na tak praznik ni mogoče gostom ponuditi rib.«

»Zakaj pa ne,« sem ji smeje odgovorila, »naš Gospod jih je tako cenil, da je z njimi nasitil tisočero množico svojih prijateljev.«

»Pojdite!« mi je jezno ukazala, »in pustite me v miru, da pripravim to nesrečno kosilo!«

Komaj se je daniilo, ko smo se odpeljali proti Jimovi hiši z našim lepim puranom na zadnjem sedežu; ostali prostor je bil ves zaseden z vsakovrstnimi jestvinami in igračkami.

V naši otroški sobi je oče izbral Jonovo najljubšo igračo, njegovo gasilsko cev, Milošev kamion s prikolico in pajaka in o-slička najmlajšega bratca Malkolma.

»Otroci imajo še preveč igračk,« je mehko rekel v opravičilo. Potem se je še enkrat ozrl vse naokrog.

»In za Jimovo sestro, ali res nimate v vsej hiši punčke?« Tega sem se ves čas bala. Prav tisti dan sem dobila od tete v dar krasno punčko in lepi, pisani narodni noši. Očetov preseči pogled je z ljubeznijo počival na meni. Nisem mu mogla odreči.

»Imam prav to, kar si želiš!« sem mu naglo odgovorila in sedaj je škatla z mojo punčko drugovala puranu in ostalim dobrotam zadaj na sedežu.

Ko smo dospeli do barake, kjer je stanoval Jim, smo zagledali na pragu ženo, mnogo starejšo kakor je bila v resnici. V naročju in držala drobno dete, štirje otroci pa so se ji plašno oklepali krila.

Jim se nam je plašno približal.

»Kaj vam niso bile všeč moje breskve, gospod?«

»O, bile so izborne!« sem naglo odgovorila namesto očeta. V grlu me je davilo in, da bi premagala ganjenost, sem zaklicala proti otrokom: »Ej, ali bi mi hoteli pomagati razložiti vse te stvari?«

S strahom so se približali in, ko so zagledali igrače, so se jim oči od začudenja razširile. Eden izmed njih se je končno opogumil:

»Gospod,« je izdihnil z veliko spoštljivostjo, »ali ste vi Božiček?«

»Ne, samo njegov služabnik sem,« je naglo odgovoril oče. »Vidiš, tam doli se je

njegov voz nekaj pokvaril pa sem se mu pomudil, da mu pomagam...«

* * * * *

»Koliko sva dali za rože?« me je tedaj mama zadržala iz razmišljanja.

»Devet dolarjev in pol. Rože so zelo drage v tem letnem času,« sem dodala v opravičilo kot nekoč oče.

»Čutim se krivo,« je odgovorila mama in brskala po torbici. »Imam še štiri dolarje in pol in ti?«

Prestela sem svoj denar in ugotovila, da imam še pet dolarjev.

»Torej imava skupno devet dolarjev in pol.«

Ko sva stopili v avto, me je vprašala:

»Kaj misliš, da Jim še vedno stanuje tam doli?«

»To lahko takoj ugotoviva,« sem ji odgovorila.

In jima je tudi to leto obiskal Božiček, čeprav ni bil tako bogat kot lani.

Priredila Z. P.

Vsem dobrotnikom in prijateljem

MARIJANIŠČA

naj nakloni Bog blagoslovljene božične

praznike in srečno novo leto!

Vošči VODSTVO ZAVODA

KULTURA

„Mertik“, nova knjiga Stanka Kocipra

Ze pred minulo vojno se je težje naših pisateljev začelo premikati iz osrednjih pokrajin Slovenije proti vzhodu. V književnost so stopili novi, dotlej neznani slovenski ljudje: Prekmurci v romanih, povestih in novelah *Miška Kranjca* in — po tej vojni — tudi v knjigah *Ferda Godine*; vzhodni Stajerci v delih *Antona Ingoliča*, kateremu so se zadnja leta pridružili še *Ivan Potrč*, *Ignac Koprivec* in razni drugi. Vsi našteti so bili in so še v razmerju do ljudi in družbenih vprašanj prepričani materialisti; socialistična tendenca se prepleta s seksualnim naturalizmom, politični aktivizem z bojem zoper idejne nasprotnike. Zanimivo je, da je na vzhodnoštajerskih tleh, točneje v Slovenskih goricah, nastalo prvo tako delo že pred prvo svetovno vojno: namreč *Lojza Krajgerja* naturalistični roman *Kontrolor Škrobare*, le da je socialistično tendenco v njem nadomestila nacionalistična — kar je pač bolj odgovarjalo razmeram tistega časa.

Toda Slovenske gorice so dale tudi dva pisatelja, ožja rojaka, ki gledata na svet in življenje drugače: pisatelja, ki ne iščeta sene in se jih ne poslužujeta v boju zoper stari družbeni red; pisatelja, ki skušata sence brisati z uresničevanjem krščanskih načel o ljubezni do bližnjega, o družbenem sožitju; pisatelja, ki imata do ljudi in pokrajine izrazito liričen, srčen odnos. To sta letošnji osemdesetletnik *Ksaver Meško* in pa enkrat mlajši *Stanko Kocipec*. Meškova doba je že močno za nami, zato homo jubilanta prešli in si pobliže ogledali Kocipe. Povod nam daje njegova zbirka pripovedne proze z naslovom *Mertik*; nedavno je to knjigo izdala v Buenos Airesu v Argentini letos ustanovljena in po prvem zvezku odlične revije *Meddobje* ljubiteljem naše književnosti že poznana Slovenska kulturna akcija.

Stanko Kocipec je doma iz Svetega Miklavža v Prekijah, iz skrajnega vzhodnega obrobja Slovenskih goric severno od Ormoža, iz sosednje Hrvaške Zagorja. Po izobrazbi je doktor prava; zdaj je v osemindesetem letu (rojen 1917) in živi v Argentini, kamor je prišel kmalu po minuli vojni skupaj z množico drugih slovenskih izseljencev.

Leta 1942 je izšel v Ljubljani Kocipeov obširni roman *Goričanece*. Bil je to nesporen literarni dogodek v tistem težkem medvojnem času. Urednik *Doma in sveta* in hkrati kulturni urednik *Slovenca* Tine Debeljak je knjigo označil kot »slavospev Prekijah, njenemu soncu, grozdju, oblakom, vinu in ljubezni« in ugotovil, da take podobe Slovenskih goric, njene barvitosti, slikovitosti in resničnosti Slovenci še nismo imeli. Kocipeu je za roman l. 1943 (bil je tedaj v internacijskem taborišču v Padovi) mestna občina ljubljanska podelila Prešernovo nagrado mesta Ljubljane.

V medvojnih letnikih revije *Dom in sveta* pa je Kocipec objavil tudi več krajših pripovednih del, ki so vsa iz najožjega domačega kraja. Te lirične novele so zdaj izšle v posebni knjigi, ki je po najznačilnejši med njimi dobila naslov *Mertik*. Vzhodnoštajerska beseda *»mertik«* pomeni *»mlatnina«*; to je z zrnjem plačana meza mlatiču (navadno znaša eno desetino namlačenega žita).

Zgodb je v knjigi sedem.

V prvi, *»Zemlja se je potegnila,«* vidimo želarja Blaža Antolčka, ki ima na mehek ilovnat vinski breg prislonojeno majhno krpno zemljo s hišico in hlevom. Tu mali svet in hčerka Malika sta ovdovlelmu Antolčku ves zaklad. Največja skrb so mu pomladi, ko se zemlja ob taljevu snega in deževju rada trga in se v plazovih pomika v grapo. Blaž stori vse, da bi si težko prisluzeno zemljo zavaroval: zagradi jo s hrastovimi hlodi in zasadi. A mejaša, goričanka Lakotjak in Vrbičak, posežeta v Antolčkov mir. S sekanjem in prekopavanjem na svojem svetu izpostavita želarjev gruntek pogubi. Spomladi se res njegova zemlja *»potegne«* proti grapi; Blaž hoče svoj zaklad rešiti, a plaz ga odnese s seboj in zalije ga umazana voda.

Druga zgodba, *»Ilovščak je pogorel,«* pripoveduje o viničarju Jakobu Kaniču, ki ga vidimo, kako v poletni pekočni škropi trte svojega gospodarja Tropa. Apneno in galično brozgo za škropljenje mu prinaša iz grape bolehi in sin Jurek. Trpina sta oba: oče in sin. A v kuči je še eden: sin Vanč, ki zaradi bolezni ni za nobeno rabo, in njegova družina. Kaniči morajo po gospodarjevem ukazu zapustiti Ilovščak in si poiškati drugega gospodarja in drugo kučo.

Najteže je Jureku: Ilovščaka ne more pozabiti. V hrepenenju se, že hudo oslabil od jetike, vrne na Ilovščak in zažge kučo. V viharju in plamenicah ognja se mu razlije iz ust zadnja kri.

V kratki značajevki *»Starca«* vidimo osamelca dva Miška: Lujza in Mico. V ljubezni, delu in molitvi sta dočkala zlato poroko. Njuni trije otroci so že davno odšli v svet. Za svoj veliki praznik bi tako rada, da se kateri vrne. Nikogar ni. Ko po božiču Mica zbolji, ji gre Lujz v mesto po zdravila, a domov grede v burji in metežu omaga in najde smrt. Bolnici pa se sreča le nasmehe: vrnil se je sin Marko.

Tudi zgodba *»Peter Košjak«* se konča za glavnega junaka, dobrega starca Petra, tragično. Ta človek, vdovec kot Blaž Antolček, živi sam na svojem malem imetju. On je veliki prijatelj vsega življenja v naravi: verice, kosov, mlade pšenice. V Janecu Mireku, hlapčulu pri bogatem sosedu Krumpiču, odkrije človeka, ki ima enako srce kot on. Njemu, siroti, zapiše svoje posestvece. Ob nalivu, ko mladi pšenici grozi uničenje, hoče odpreti na potoku zatvornico, a drog se mu zlomi in Košjak najde smrt v razpenjeni vodi.

Najdaljša, resničnemu življenju morda najbližja in zato najboljša zgodba je peta, ki je dala knjigi tudi ime: *»Mertik«*. To je zgodba o težkem, žilavem delu za kruh, to je pesem družinske ljubezni, a tudi že družbena kritika. Viničar Balažek Borko ima številno družino in težko živi. Ko zve, da je zgubil pajdaša, s katerim sta minula poletja hodila skupaj mlati na Hrvaško, ga obide obup. A tedaj se mu za pajdaša ponudi nedorasli sin Franček. Odideta in garata v Hrvaškem Zagorju: oče se prenapenja z delom, ker se mu smili sin, sin pa zato, ker se mu smili oče. Na smrt zbita se vrmeta z bogatim mertikom; a Franček je bolan. Vrh vsega jim lonar v imenu tujega, v tujini bivajočega gospodarja odpove kučo. Na koncu vidimo Balažekove, kako se selijo. To temno podobo razsvetljujejo le veliki kosi sladkega kruha, ki ga držijo otroci v premirih rdečih rokah.

»Koline Rudeka Novaka« je naslov šeste zgodbe, ki je izrazito ljubezenska. To je izrez iz življenja: lep in močan fant (»dekline je kar slabost obhajala, če je zapičil vanje globoke črne oči«) ter kmečko dekle Micika Mastenova. Nesreča hoče, da Rudeka pomečka vinski sod, a ljubezen je neprizadeta; Micika nič ne moti, da ima njen mož »eno nogo zverženo in eno rama višjo«.

V zadnji zgodbi, *»Tomaška Muhiča naj-«*

lepša brateva, je Kocipec poveljal navezanost prleškega človeka na lastno zemljo. Kovač Tomašek Muhič je po bogve kakšni lahkomiselnosti zapravlil vinograd, ki ga ima zdaj cerkovnik. Silno nesrečen je, posebno jeseni, ko vinogradi oživijo. Sin Lujz pa ljubi cerkovnikovo hčer Zefo, in tej da oče za doto nekdanji Tomaškov vinograd. Staremu Muhiču je spet vse na svetu gladko. Ob trgatvi ni bil še nikdar tako prazničen in slovesen, saj njegovi zenilji zdaj neokrnjeni gospodari sin in Zefa je noseča. Pri prešajanju pa se zgodi nesreča, ki Tomašku Muhiču upihne življenje.

Toda pravo bogastvo, prava lepota te knjige ni v zgodbah, ki se tu pa tam — zlasti spričo tragičnih koncev — zde morda nekoliko narejene. Lepota je v ljubezni, s katero je Kocipec ožaril svoj domači svet. Vse te novele in svoje družni ista pokrajina: grape, pobočja, vrhovi — njive, gozdiči, vinogradi, klopoteč, domačije in viničarske kuče, cerkvice s pojočimi zvonovi. Pokrajina je zavoljo zlatne Kocipeve besede ena sama pesem, posebno od spomladi do zime. Narava je prikazana tako sočno in barvito kakor zlepa ne v kakem drugem slovenskem književnem delu. Čez vso knjigo je razlita neka ljubezni polna čistost, in četudi bo koga motila idilična, nihče ne bo mogel reči, da ta pokrajina ni resnična. Bralec kar čuti, kako je resnična, in ker je lepa, se mu zbudi hrepenenje, da bi jo videl od blizu. Tudi v *»Goričanece«*, tako je pisatelj tudi v *»Mertiku«* uporabil precej vzhodnoštajerskih narečnih besed, ki jih je na koncu knjige lepo raztolmačil.

Morda bo kdo rekel, da so Kocipevi ljudje danes že zgodovina. Nedvomno so se razmere v Slovenskih goricah po vojni zelo spremenile — v gospodarskem, socialnem in tudi miselnem pogledu. Očital bo kdo Kocipeu, da prenostavno, preidilično, preidealistično razpleta življenjska vprašanja. Vse to do neke mere drži, ali kljub vsemu je *»Mertik«* knjiga, ki je sicer nekoliko bolj odmaknena od resničnih, vsakdanjih ljudi, pa zato toliko bliže resnični lepoti.

Knjigi, ki obsega 180 strani, je Tine Debeljak napisal obširen uvod, v katerem je zelo natanko popisal Kocipevo dose-danjo literarno pot. Zdi se, da je ta uvod kljub zanimivosti nekoliko predolg in pre-podoben, posebno še zato, ker knjiga ne prinaša novega Kocipea, ampak tistega pred desetimi leti. Prav ob Debeljakovem uvodu se bralec vprašuje, kakšna bo nadaljnja Kocipeova pisateljska pot. Zanimivo je namreč, da Kocipec po razmeroma naglem vzponu ni v zadnjih desetih letih napisal oziroma objavil nič snovno novega, kljub temu, da je skusil internacijo, revolucijo in begunsko taborišča ter se končno znašel v popolnoma novem okolju — v Argentini. Pa tudi če bi se zgodilo, da čisto obmolknje, bo pesem, v kateri je poveljal Slovenske gorice, zvenela dalje.

VINKO BELIČIČ



»Neki deček, ki sem ga našel na cesti. Ubožec, hitel je v mesto, da bi tam prodal lonce breskev in tako lahko kupil majhen dar bratcem in sestrici za Božič.«

Iz žepa je potegnil stekleno vazo, v kateri so plavali bledikasti, rumeni kosi breskev, in jo dvignil proti luči.

»Kupil sem jo za en dolar. 'Gospod, mi je rekel deček, 'nisem upal, da dobim toliko zanj.'« Odgovoril sem mu, da so breskve v tem letnem času zelo redke in drage in sem ga vprašal, kje stanuje. Jutri zarana pojedemo tja dol. Torej ste kaj nabrali?« se je obrnil do nas deček.

Posrečilo se nam je, da smo spravili skupaj 18 dolarjev.

»Trgovine bodo vsak čas zaprle,« sem opomnila očeta, »dobro bi bilo, da bi mi povedal, kaj naj kupim.«

Naglo mi je narekoval, kakor da je vse že zadanaj premislil:

»Vzemi debelega purana, kajti družina je številna, eno šunko, zelenjavo, sadje in orehe, dosti kruha in biskotov in s tem, kar ti bo ostalo, kupi še veliko torto.«

Z mamo sva se spogledovali in se na moč zabavali.

Ko sem izstopila iz avtobusa, so trgovino že zapirali. Trговец mi je nekoliko zlovoljen dovolil, da sem vstopila. Kupila sem zelenjavo, sadje in orehe, kruh in biskote ter veliko, lepo torto. Toda v trgovini ni bilo več ne enega purana ne ene šunke.

Božična.
(P. Križoslom)

V ljudskem tonu
Andantino

M. Filej

1. Ne - bo - no - toj - je - ma - sve - tije
2. Ne - dol - žne - daj - de - vi - co - ti
3. Ne - de - ši - kri - la - gor - nad - hlev
4. Pred De - le - su - to - se - mi - po - kle - kri

mf

no - pe - sem v vi - ša - vo - ki - pi - Ne -
je - v - lev - šku - po - bo - žne - kle - ti - In -
č - om - pe - smi - ce - sve - le - po - jo - Pa -
mo, - an - go - ti - poj - mo - mu - čast. - In -

mf

bo - ško - ja - De - le - ro - je - no - v - ša - li - cah
De - le - v - la - ni - ca - po - vi - ja - se - va - ji
stir - či - ob - ja - silh - ka - či - jo - mo - li - jo
sr - ca - Mu - v - dar - po - da - ri - jo, - ve - čna - Nje -
mo, -

mf

rall.

bor - nih - le - ši - Ne - ti -
raj - iz - o - ci - In -
De - le - lju - bo - Pa -
go - va - smo - last. - In - last.

rall.

D. Max.

Mladinske organizacije morajo sloneti na kršč. temelju

Če bi vprašali povprečnega primorskega človeka, kaj mu pomeni vera, bi odgovoril, da je treba verovati v Boga in ga častiti. To bi naj bilo vse. Kako daleč pa segajo v življenje verske resnice in pravna načela ne misli nič.

Brezbožni komunisti imajo med takimi ljudmi lahko delo. Računati morejo na njihovo nevednost in na spretnost svoje propagande. Kjerkoli se Cerkev pojavi, jo je treba ožigosati, da se vtika v politiko, pa se bodo vsi odvrnili od nje.

Samo takemu ozračju se imajo komunistični in titovski komunisti zahvaliti, da imajo toliko privrženec med slovenskim prebivalstvom na Primorskem. Ni bilo tu kakih katoliških društev, ne verskih organizacij, razen nekaj Marijinih družb, ki bi primorsko mladino izobraževala in vzgajala. Nasilje nad našim narodom je bilo vzrok, da so se starejši ljudje zaradi svoje nevednosti dali zapeljati po brezbožnem komunizmu. Po bridki izkušnji tega režima, ki drži v sužnosti skoro ves naš narod, pa bi danes moralo biti jasno slehernemu našemu človeku, da komunizem ne bo le vseh spravil v gospodarskem oziru na beraško palico, ampak bo tudi narod ponižal na stopnjo najbolj primitivnih divjaških narodov. Res je, da so sedaj še tam cerkve polne, ker je starejšim ljudem vera ostala edino upanje. Kaj pa bo z mladino, ki je v cerkev ne pušajo, kolikor je pod njihovo oblastjo?

Pravi komunisti ne priznavajo nobene morale. Po Marks, ki je za vsakega komuniste prvi in največji prerok, spadajo filozofija, umetnost, zlasti še vera in morala med »nadzgradbo«, ki dosega komunističnih ciljev stavlja največje ovire. Zato je treba proti njim voditi neizprosno boj vse do uničenja. Kaj pa se to pravi?

Za pravega komunisto ne obstoje zapovedi ljubezni, ne prvih treh božjih zapovedi, ker so Boga »odstavili«, pa tudi ne ostalih sedem, ki urejajo odnose med ljudmi. Na zemlji ni zanje oblasti staršev, ne nobene druge oblasti, razen komunistične. Otroci se lahko svobodno upre svojim staršem, jih sme denuncirati; človekovo življenje nima nobene vrednosti; o nečistosti ni mogoče govoriti; sme se krasti, ker zasebne lastnine ni več, in lagati se smeš, kolikor hočeš, samo da svojega nasprotnika osramotiš in ga onemogočiš.

Da komunisti dosledno svojemu nauku resnično ne upoštevajo nobene morale, se lahko danes prepriča vsak, kdor hoče malo poslušati ljudi, ki komunizem okušajo, ali malo čita v časopisju poročila, kaj se dogaja v deželah, kjer vladajo komunistični nasilniki.

Kakšen bo rod, ki bo zrastle vzgojen v tem nauku, si komaj moremo predstavljati. Po dialektičnem materializmu se vse neprestano izpreminja, nič ni trajnega, tudi ni nobenih večnih pravilnih načel, ki bi se po njih morala uravnavati človekova dejanja. Vsakdo se bo torej lahko lagal, vsakdo bo lahko goljufal, ker nihče laži in prevare ne prepoveduje. Izvrševal bo lahko nad svojim bližnjim vsako nasilje, ker mu nihče ne ukazuje, da mora delati dobro. Rod, ki bo vzgojen v taki šoli, ne bo imel smisla za ničesar lepega in visokega, postal bo zločinski, ker ne bo čutil pred nikomer odgovornosti za svoja dejanja.

Ali pa se primorski Slovenci teh strašnih posledic, ki jih komunizem prinaša, kaj zavedajo? Se ne pomislijo ne na to. Slepo komunistom verjamejo kot nekaj svetega. Z največjo lahkoto se dajo zbegati. Drugi se jim prodajajo za ceno materialnih ugodnosti, ki bi jih od njih mogli prejeti.

Del tržaške mladine komunistom verjame, da je njihovo »Društvo slovenskih srednješolcev« neutralno, ker jih je sram priznati, kaj v resnici so. Če bi malo komunizem poznali, bi dijaki vedeli, da mu ni mogoče verjeti, ker sami izpovedujejo, da ni nikjer prepovedano lagati. Sami dobro vedo, da niso neutralno društvo, pa s takim varanjem upajo, da bodo pritegnili mladino v organizacijo, kjer jo bodo vzgajali, kakor bodo hoteli.

Kako se razodeva njihova neutralnost? Prireajo za svoje člane ob nedeljah ples brez nadzorstva in še druge nanj vabijo, prav tako izlete z vožnjami ponoči sami (da starše prevarajo, govore, da so to šolski izleti pod nadzorstvom profesorjev!), nudijo v svojih lokalih samo komunistično časopisje, da hujših reči niti ne omenjamo. Matematično je gotovo, da na te in podobne načine mladino kvarijo.

Človekova dejanja so ali pravno dobra ali so slaba. Indiferentni dejanja dejansko sploh ni. Tudi zabave morejo biti le dobre ali slabe. Isto velja za čtivo, kino itd. Zato je treba reči našim ljudem, ki so krščani: Neutralnih mladinskih organizacij sploh ni in jih tudi ne more biti.

Npravna načela so občečloveška in jih v bistvu more spoznati vsak človek, ki ima zdravo pamet. Krščanska morala pa je še

višja. Živeti po moralnih zakonih je dolžnost vsakega človeka, ki hoče ohraniti svoje človeško dostojanstvo. Iz tega pa jasno sledi, da se mora tudi mladina v tem duhu vzgajati.

Govoriti o kaki morali brez vere je nemogoče. Samo v veri more pravno imeti trden temelj. Če se človek ne bo zavedal odgovornosti pred Bogom za svoja dejanja, se ne bo držal nobenega pravega zakona.

Vsaka mladinska organizacija mora torej sloneti na versko-nravnem temelju. Vera in morala morata biti osnova vseh mladinskih organizacij, pa naj bodo prosvetne, športne ali katere druge. Povsod se človek kot svobodno bitje udejstvuje. Svobodna dejanja pa spadajo pod moralne zakone. Vsaka mladinska organizacija mora imeti vzgojen značaj. Tudi šport, ki je zlasti po mestih mladini tako zelo potreben, se lahko izmaliči, če se ne goji po pravih načelih. Morda se mladina v takem športu telesno utrjuje, istočasno pa postaja vedno bolj surova.

Če zahtevamo, da mora biti morala temelj vsemu človekovemu udejstvanju, pa to ni nikak »klerikalizem«. Nihče ne zahteva, da bi vse mladinske organizacije morale voditi samo duhovniki. Katoličani sami naj bi mladinske organizacije na verskem in moralnem temelju ustanavljali. Če »klerikalizem« pomeni to, da se duhovniki zanimajo za področja, ki niso njihova, potem ga je treba obsoditi. Premnogim pa ta beseda pomeni sploh vsako duhovnikovo delovanje v javnosti. Pustili bi

morda duhovnikom še svobodo bogoslužja, pa nič več. Kdor samo tako delovanje dovoljuje duhovnikom, ta pravzaprav odklanja duhovnike sploh, odklanja Cerkev, odklanja krščanstvo. Ali Cerkev in duhovniki so božja ustanova, ki ne vrše samo verskih obredov, ampak zlasti uče verski in moralni nauk.

Nihče se ne pritožuje, ker so moderne države organizirale zdravstveno skrb za mladino. Vsem se zdi samoposebi umerno, da to službo vrše za to postavljeni zdravniški strokovnjaki, ki se na bolezni in zdravila razumejo.

Ni pa premnogim stvar tako jasna, kadar gre za duhovne zadeve mladine, kar je vsaj tako važno, kakor je skrb za telo. Očitno je, da duhovnik najlažje more vršiti službo učitelja vere in morale, ker se je za to v dolgih letih študija usposobil. On je v tem strokovnjak. Najbolj prav bi bilo, da bi duhovnik vsaj kot svetovalec stal mladini ob strani. Kakor je prisotnost duhovnika v pravih državah po vseh šolah zaželjena, da verski in moralni nauk razlaga, tako bi morala biti tudi v vseh mladinskih organizacijah. Kdor duhovnika izganja iz šol in ne dopušča, da bi imel besedo v mladinskih organizacijah, ta istočasno podira vero in moralo.

To je potrebno, da dobro premislijo starši, da ne bodo pošiljali svojih otrok v komunistična društva, ampak v organizacija, ki so izobrazbo, vzgojo, zabave, sploh vse delovanje, postavile na versko-nravnem temelju.

Važna sprememba na tržaških šolah

Casopisi so pisali, da je ravnatelj šolskih zadev odstranil prof. Rubinijs z Višje šolske uprave, kjer je bil upravnik in vodja te najvišje upravne šolske oblasti na Tržaškem svobodnem ozemlju, odkar so zavzniki po vojni organizirali naše šolstvo. G. prof. Rubinijs je imenoval gen. komisar dr. Palamara za višjega šolskega nadzornika pri ravnateljstvu šolskih zadev. Nove mu višjemu šolskemu nadzorniku želimo mnogo uspeha v novi službi. Slovenci ga bomo ohranili v dobrem spominu, ker je tudi potrebe slovenskih šol bolje razumel, kot marsikak drug italijanski oblastnik. Bil je pač Tržačan in zato je gledal na tržaške zadeve drugače kot osebe, ki prihajajo k nam od drugod. Bil pa je zaveden Italijan. Višjo šolsko upravo so preimenovali po zgledu šolskih uredb v Italiji v »skrbništvo« ali proveditorat. Za prvega proveditorja so imenovali dr. Tavella, ki ga poznamo že od prej, ker je bil zadnji čas namestnik prof. Fadda; prej pa je bil tajnik prof. Rubinijsa.

To pa ni vse. Razpustili so tudi »Vzgojni« ali »Prosvetni« urade, ki je neke vrste tržaško »naučno ministrstvo«. Namesto tega so ustanovili »Ravnateljstvo za javni pouke«. Ob razpustu Vzgojnega urada so odslovili tudi nekatere uradnike. Med njimi je tudi slovenski svetovalec pri vzgojnem uradu. To mesto so ustanovili zavzniki, ko so ustanovili Vzgojni urad. Na čelu tega urada je bil prva leta zavzniški častnik. Najbolj znana sta g. Simoni in g. Marshall. Častnikoma sta pomagala pri šolski zakonodaji dva svetovalca, italijanski in slovenski. Dejansko sta ta dva svetovalca močno vplivala na šolske uredbe, posebno slovenski, ker se italijanska šolska zakonodaja ni skoro nič spreminjala, slovensko šolstvo pa je bilo treba šele ustanoviti. Ta urad je prav za prav ustanovil in opremil z različnimi uredbami vse tržaške (in splošno tudi gorške) slovenske šole. Zato je bilo mesto slovenskega svetovalca na tem uradu silno važno. Res ni mogel ta svetovalec vsega doseči, zlasti ne končnega uzakonjenja slovenskih šol. Mnogi, zlasti titovski so očitali, da ne bi smel ta svetovalec sodelovati pri tem uradu, ako se ne doseže definitivna uredba naših šol, ki bi vse zadovoljila. Splošno so titovski zavračali vsako sodelovanje pri šolstvu radi tega, ker niso kratko malo kar njim dali vse besede pri

in režiserje in seveda postavil vodstvo. V veliki večini igralci niso Tržačani. Znano je, da je jugoslovanski komunistični režim pustil čez mejo samo tiste ljudi, ki jim je popolnoma zaupal. Torej približno vemo, koga je pustil v Trst. Igralci, režiserji, vodstvo je plačano in nastavljeno od jugoslovanskega komunističnega režima. Znano je, da so predstave finančno pasivne in da ogromen primanjkljaj (kakih 40 milijonov letno) plačuje jugoslovanski komunistični režim.

Ze samo te stvari dokazujejo, čigavo je tržaško gledališče. Po zdravi pameti tudi vsakdo ve, kako in po čigavih navodilih mora delati to gledališče.

PROGRAM IGER

Titovski ljudje bodo rekli, da res to gledališče vzdržuje in plačuje jugoslovanski komunistični režim in da mu pač moramo biti za to velikodušno hvaležni. Kajti to gledališče da opravlja samo veliko narodno delo.

Tudi to ni res! Gotovo ni vodstvo tako nespametno, da bi izbiralo samo komunistično tendenčno dela. To bi bilo zelo nespametno. O komunizmu je znano, da se zna odeti v lepo obleko, da preslepi maloverne. Moramo pa zapisati, da to gledališče od svoje ustanovitve pa do danes skrbno pazi da je ves njegov igrski program tako izbran, da odgovarja lastnikom in gospodarjem. Dobro je pomešano s propagandnim. Skratka: program je v službi komunistične propagande.

Vemo, da bo tako imenovanega umetniškega vodjo Babiča ta trditve spravila v jezo. Skril se bo hitro za Shakespearea, da Moliera in Finžgarja, češ če so ti veliki umetniki propagandisti, potem smo tudi mi. Tako namreč piše v Primorskem svoj zagovor. A to je nekoliko poniglavo skrivanje in streljanje izza plota, med tem pa potiska Shakespearea naprej, da bi ga kril.

Res, da je bil tudi Shakespeare na sporedu. In Finžgar in Moliera in še marsikdo. In to prav zato, ker gledališko vodstvo ve, da bi igralo pred prazno dvorano, če bi igralo samo komunistična dela. Zato je treba svojo vlogo malo skriti in zabrisati.

Zal, da nimamo pred seboj vseh naslovov iger, ki jih je gledališče igralo. Pa spominimo samo nekatere:

Ali je narekovala velika zgodovinska resničeljubnost na primer Kreftove Celjske grofe? In ali ni to delo prav nič tendenčno? In ali bi se posrečilo še komu pokazati bolj pijanega in odvratnega frančiškanskega patra kot se je to posrečilo režiserju Babiču?

Zelo so nam še v spominu Raztrganci, nekakšna propagandna drama partizanskega pesnika Mateja Bora. Ali bi mogli prikazati še bolj neumetniško in bolj tendenčno kako igrati kot so jo tedaj, ko je igralce Danilo Turk slavil zmagovalje?

Ali pa - se še kdo spomni, kako so prva leta po vojni prikazovali Cankarja? Njegov Hlapac Jernej je bil bolj zagrižen propagandist kot sam polit-komisar gledališča. Vse je moralo biti rdeče: svetloba, rute, zastave...

In Krleža - je samo v službi umetnosti? Pa »Smrt na Kozjem otoku«, ali kako se že imenuje tista Bettijeva igra. In končno Jonsonov Volpone! Ali je vse to v službi umetnosti? Z Volponijem naravnost v mladini ubija gledališče vsak čut sramežljivosti. Morda hoče, da bi postala tržaška mladina,

ki jo vabijo njihovi propagandisti na šolah k predstavam, vsa podivjana. Menda žele vse prepričati, da je človek le žival z nagoni in da le tak človek vlada in zmaguje.

Ne, ne. Ubijati moralo, ubijati vero v življenje, vzbujati odpor do družbe, ki naj bi bila neznosna in nepoboljšljiva - tako da preostane edino še revolucija. To hoče vbiti ljudem v glavo SNG.

Skratka, spored je skrbno sestavljen tako, da je gledališče verno orodje komunistične stranke. Pa nikar naj se nihče ne skriva za enega ali drugega resničnega pisatelja - če bi eno samo tendenčno delo to gledališče igralo, delo s katerim ruši moralo, ubija vero in življenje, širi odkrito ali prikrto komunistično miselnost in bi s tem delom potovalo po vsej tržaški okolici od vasi do vasi - že samo zaradi enega takega poizkusa bi morali dvigniti glas. Pa ni potovalo z enim samim takim delom.

KDAJ BO GLEDALIŠČE NARODNO

SNG bo šele takrat res narodno, kadar to ne bo orodje komunistične partije. Saj ni nobena skrivnost, da mu je bil takoj ob ustanovitvi dodeljen polit - komisar in da je bila njegova beseda odločilna. Tisti, ki so bili več let pri tem gledališču in so potem odšli stran, znajo povedati marsikaj. Če bi hotelo biti to gledališče res last vseh tržaških Slovencev, bi morali biti v vodstvu tudi demokratični Slovenci. Prav tako bi morala biti odprta pot med igralce vsem, ki so nadarjeni za ta poklic, in ne bi smela o tem odločati nulla osta komunistične partije.

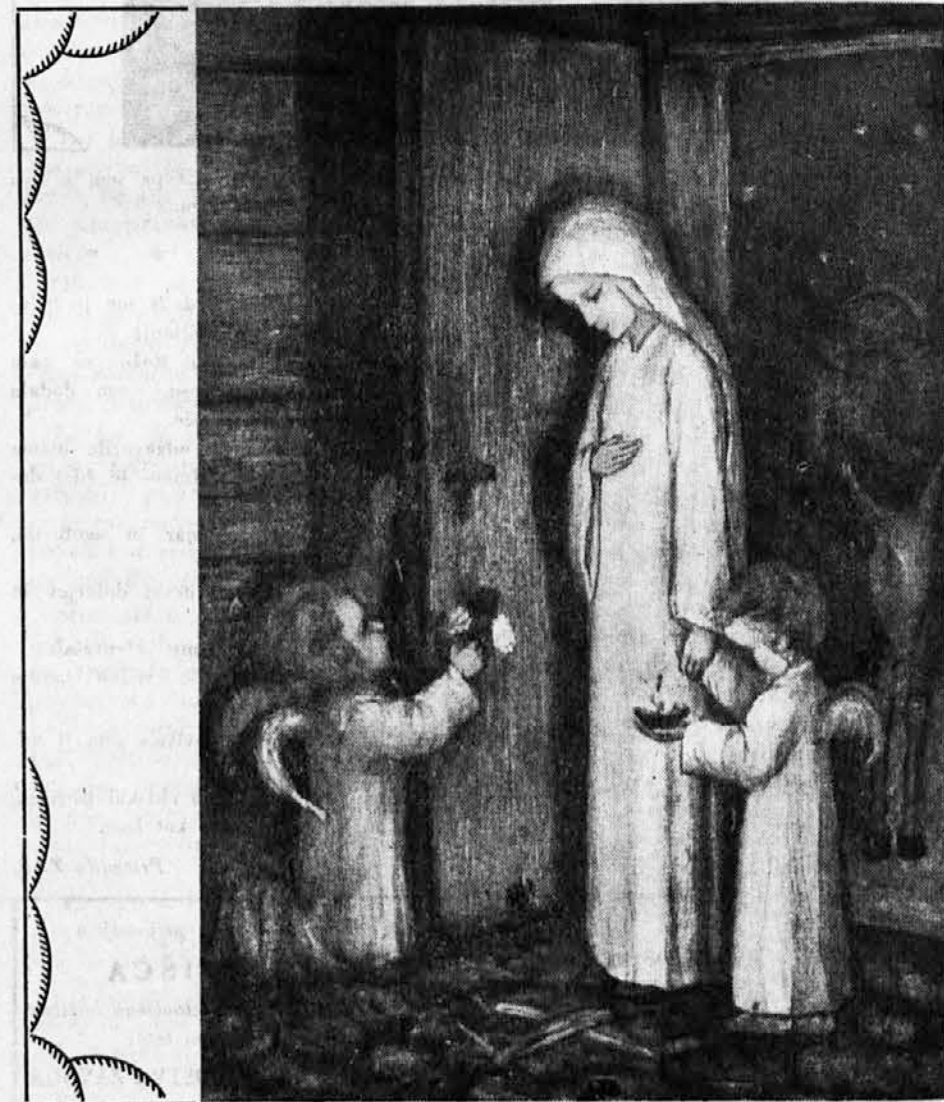
To velja posebno za primer, če bo gledališče deležno kake javne podpore italijanske vlade. Menda ne bo podpirala samo komunistično gledališče med nami. Pa tudi, če gledališče vzdržuje Jugoslavija, ne bi smelo biti samo za komuniste. Vse vodstvo, režiserji, igralci in še vsi drugi nameščenci so plačani od žuljev slovenskih davkoplačevalcev. In ti davkoplačevalci v Sloveniji niso komunisti. Komunisti sami plačujejo bolj malo davkov.

To je naša sodba o tržaškem poklicnem slovenskem gledališču. Zdelo se nam je potrebno povedati jasno enkrat, kaj je in od kod je. Vemo, da tudi to marsikomu ne bo prav. Mnogi se namreč zelo boje resnice. Vsakomur pa je jasno, da nihče od sedanjih vodnikov gledališča ne bi bil niti eno uro več na tem mestu, če komunistični stranki ne bi več služil in delal točno po njenih načrtih. Verjetno tega tudi g. Babič ne bo tajil.

Zal nam je, da moramo pripomniti, da večkrat tudi igre, ki jih igrajo na radiu Trst II. hodijo za igranji SNG. Ne sicer po komunistični tendenci, pač po po amoralnosti. Omenimo samo iz zadnjega časa igrano »Inšpektorja« in »Dobro premisli Jakca«. Kaj naj nudi taka igra? To je tipični primer materialističnega zmagovalstva in je neprimerna. Odklanja take igre tudi mladina, še bolj pa starejši poslušalci. Kateheti so razpravljali o teh primerih in odločno protestirali proti taki »umetnosti«.

Če hočemo, da bo slovenski narod moralno zdrav in zmožen življenja, potem mu nudimo bogato duhovno hrano. Nihče ne zahteva samih pobožnih iger, pač pa etičnih. Z amoralnimi igrami pa pripravljamo narodu propad. In vsakdo, ki to dela, je narodni škodljivec.

Dušan Valentič



Gledališče v službi propagande

Na Tržaškem deluje že deset let tako imenovano narodno gledališče. V teh letih je priredilo mnogo predstav v Trstu samem in v okolici. Ob njegovi desetletnici in ob drugih prilikah so napisali komunistični časopisi mnogo pohval. Ni pa našlo odmeva njegovo delo v demokratičnem časopisju na Tržaškem. To se pravi, da to gledališče tudi ni osvojilo vseh tržaških Slovencev. Nepoučenemu poznavalcu razmer bi se najbrže to zdelo čudno, saj je to gledališče edino poklicno gledališče Slovencev. Pred-

stave so sorazmerno dobro pripravljene. Slovence, ki čuti nekaj potrebe po slovenski kulturni prireditvi, bi morale te predstave naravnost vabiti. In vendar napolnijo Slovenci večjemero enkrat avditorij, več pa ne. Kako to?

SNG JE TITOVSKO GLEDALIŠČE

SNG ne more spremeniti sodbe vseh Slovencev, da je Titovsko gledališče. Ustanovila ga je komunistična partija. Jugoslovanski komunistični režim je nastavljal igralce

Važne odločitve

Pretekli teden je bil poln važnih političnih dogodkov. Že v ponedeljek je zboroval v Parizu glavni stan Atlantske vojske pod predsedstvom generala Gruentherja. V četrtek potem se je vršil sestanek zunanjih ministrov Francije, Anglije in Združenih držav. Ti so se tudi pozneje med tednom večkrat sešli ter razpravljali o perečih vprašanjih zunanje politike. V petek in soboto je žasedal Atlantski svet. Vse to se je godilo v Parizu. Tudi na Glavni skupščini ZN v New Yorku so bila važna vprašanja na dnevnem redu. Med drugim so razpravljali v politični komisiji o maroškem in ciprskem vprašanju. V rimski zbornici so začeli začetkom minulega tedna

razpravo o pariških sporazumih in par dni pozneje se je vršilo v bonnski zvezni zbornici prvo branje istih sporazumov. Tudi Sovjetska vlada ni ostala zadnji teden prekrizanih rok, ampak je poskusila zastrašiti Francijo s tem, da je sporočila, da bo odpovedala francosko-sovjetsko pogodbo, ako bi francoska zbornica ratificirala londonske in pariške sporazume. S tem svojim izsiljevanjem pa je dosegla sovjetska vlada čisto nasproten učinek, kajti večina francoskega tiska, in ne samo tistega, ki drži s sedanjo vlado, je obsodila sovjetsko zastraževanje in pritiskanje na francosko zbornico.

Kdo naj določa uporabo atomskega orožja?

Eno izmed glavnih vprašanj, s katerim sta se pečala Glavni stan Atlantske vojske in Atlantski svet, je bilo vprašanje, kdo naj odločuje o tem, kdaj naj se uporabi atomsko orožje, posebno pa uranijeva in vodikova bomba. V tem vprašanju so šla mnenja posameznih držav precej narazen. Na splošno se vse države strinjajo v tem, da bi bilo treba v slučaju napada s strani Sovjetske zveze, ki razpolaga z atomskim orožjem, uporabiti tudi atomsko orožje. Ni pa bilo sporazuma o tem, kdo naj odloči in v kakšnem slučaju naj se poslužijo zapadne sile atomskega orožja. Vojaški krogi so bili mnenja, da bi moralo odločati o tem glavno poveljstvo Atlantske vojske. Tega stališča so se držali tudi ameriški politični krogi. Jasno je namreč, da bi vsako oklevanje v uporabi atomskega orožja utegnilo imeti usodne posledice za svobodno državo. Mnogi državniki, — med temi posebno angleški, pa so bili mnenja, da je pred uporabo atomskega orožja, ki ima tako grozovite posledice, potrebno posvetovanje vseh držav Atlantske zveze.

bombardiranju sovražnikovega zaledja in njegovih industrijskih centrov, pa naj bi odločal ameriški predsednik, ki ima baje že po ustavi pravico napovedati vojno. To stališče bi bilo tem bolj upravičeno, ker imajo Združene države vse atomske in vodikove bombe v svojih rokah. Kljub temu je zmagalo stališče, da morajo o uporabi atomskega orožja odločati politični in ne vojaški krogi. Vojaški krogi naj bi izdelali samo načrte za uporabo atomskega orožja, o tem pa, ali naj se uporabi in kdaj naj se uporabi atomsko orožje, morajo sklepati članice Atlantske zveze.

Človeku, ki čita te vrstice, se morda zdi, da stojimo tik pred novo svetovno vojno, a temu ni tako. Pa četudi bi prišlo kdaj do vojne, smo prepričani, da se atomsko orožje, posebno atomske in vodikove bombe, ne bodo uporabljale. Nevarnost za uporabljanje atomskega orožja bi bila le tedaj, ko bi imela atomsko orožje samo ena stranka, kot je bilo ob koncu zadnje svetovne vojne. Ako bi bile takrat Združene države prepričane, da imajo tudi Japonci atomske bombe, bi se bile gotovo desetkrat prej premislile, predno bi bile vrgle atomske bombe na Hirošimo in Nagasaki. Strah pred povračilom bi jih bil gotovo zadržal od tega koraka. Z atomskimi bombami je približno tako kot s strupenimi plini, ki se jih nihče ni upal do sedaj v izdatni meri poslužiti.

Maroško in ciprsko vprašanje

Tudi v glavni skupščini ZN je bilo pretekli teden precej živahno. Politična komisija je razpravljala med drugim tudi o maroškem in ciprskem vprašanju. Glede maroškega vprašanja je bil sprejet predlog, da se razprava o tem vprašanju odgodi na poznejši čas. Ta predlog je stavilo 12 azijskih in afriških držav in na mesto prvotnega, ki je grajal Francijo, da ni začela pogajanj z zastopniki Maroka. Imenovane države so se odrekle prvotnemu predlogu z ozirom na obljubo Mendes Francea, da se bo lotil maroškega vprašanja, kakor hitro mu bo to mogoče.

Ravno tako je politična komisija odgodila razpravo o ciprskem vprašanju. Tozadeven predlog je stavil novozelandski zastopnik ter ga utemeljil z razlogom, da bi razprava o vprašanju Cipra utegnila škodovati dobrim odnosom med različnimi članici ZN ter zastopiti mednarodno ozračje. Grški zastopnik Kyru je trdil, da bi odgoditev razprave mogla koristiti le v slučaju, ako bi angleška vlada zagotovila, da se bo pogajala z zastopniki Cipra na podoben način, kot je to storila francoska vlada glede Tunizije. Kyru je tudi poudaril, da bi ZN, ako bi sedaj ne zavzeli svojega stališča do ciprskega vprašanja, bili primorani storiti to pozneje, saj sicer pod pritiskom vse težjih dogodkov.

Vendar je zmagal novozelandski predlog o odgoditvi tega vprašanja. Ta predlog sta podpirala predvsem turški in angleški zastopnik. Angleški zastopnik je obtoževal Grčijo, da pritiska na Glavno skupščino samo zaradi tega, da bi mogla priključiti Ciper h grškemu ozemlju in to kljub nekemu mednarodnemu dogovoru, ki ga je

svoječasno podpisala. Tudi ameriški zastopnik Lodge je odobrill novozelandski predlog, ni ga pa odobrill sovjetski zastopnik, ki je dejal, da Glavna skupščina ne more preslišati klicev ciprskega ljudstva, ki hoče samo odločati o svoji usodi. Te besede sovjetskega delegata so zelo človekoljubne, le škoda, da se jih Sovjeti doma ne držijo, sicer bi morali tudi oni pustiti vsem neštetim zaslužnjem narodom, da bi o svoji usodi sami odločali.

K debati o Cipru se je oglasil tudi turški zastopnik Selim Sarper, ki je izjavil, da bi nobena rešitev ciprskega vprašanja brez privolitve Turčije ne mogla biti trajna. Poudaril je tudi, da je vprašanje Cipra spravila grška propaganda umetno v ospredje.

Novozelandski predlog je bil sprejet z 49 glasovi in 11 vzdržanimi. Ker pa je grški zastopnik izjavil, da je tudi on pripravljen glasovati za novozelandski predlog, ako bi vseboval točko, da ne gre pri tem za definitivno, ampak samo za začasno odgoditev ciprskega vprašanja, so novozelandski predlog priključili grški želji ter ga dali na glasovanje. Pri glasovanju je bil sprejet novi predlog z istimi številom glasov kot prejšnji.

Grška vlada je torej pristala na to, da se debata o Cipru odgodi na ugodnejši čas. S tem je pokazala nedvomno veliko dobre volje in politične uvidevnosti. Ni pa pokazalo dobre volje prebivalstvo Cipra, ki je uprizorilo zadnje čase več demonstracij ter s pobijanjem šip na angleških javnih poslopjih manifestiralo za svoje pravice.

Pariški sporazum pred parlamenti

Ako ne spremenijo italijanski komunisti zadnji trenutek svojega dosedanjega zadržanja, bo rimska zbornica se pred božičnimi prazniki potrdila pariške sporazume. Debata o teh sporazumih se je pričela v rimski zbornici v ponedeljek 13. decembra ter bi se morala zavrti par dni pred božičnimi prazniki.

Italijanski politični krogi so pričakovali, da bo boj za odobritev pariških sporazumov zelo hud, toda nepričakovano so se komunisti in socialisti potuhneli ter se z ostalimi strankami domenili, naj bi debato

Mnogi so mnenja, da so dobili komunisti glede tega posebna navodila iz Moskve. Drugi zopet menijo, da so levičarski voditelji spoznali, da bi bil vsak njihov boj zoper ratifikacijo pariških sporazumov brezuspešen, posebno odkar sta se desničarski stranki monarhistov in neofašistov odločili, da bosta glasovali za sporazume. Ratifikacija pariških sporazumov je torej zagotovljena. Računajo, da bo dobila okoli 80 glasov večine. Vendar ni izključeno, da se komunisti zadnji trenutek premislijo ter menjajo kljub vsem sporazumom svojo dosedanja taktika ter poskusijo napraviti vladi kake težave. V tem slučaju bi se debata seveda zavlekla in s tem tudi ratifikacija pariških sporazumov. Ker dobivajo komunisti svoja navodila iz Moskve, so tako presenečenja povsem možna. Vendar je jasno, da bi tudi najhujša obstrukcija levičarskih strank ne mogla preprečiti ratifikacije pariških sporazumov.

Pretekli teden se je vršila debata v polslanski zbornici precej mirno. Govorniki raznih strank so zagovarjali stališče lastne stranke ter navajali razloge, zakaj bo njihova stranka glasovala za sporazume oziroma proti njim.

Vladne stranke poudarjajo med drugim, da bo vključitev Zapadne Nemčije vzpostavila ravnotežje med vzhodnim in zapadnim blokom, kar bo nedvomno prispevalo

k ohranitvi miru v Evropi in na svetu. Komunisti in socialisti pa so mnenja, da bo ravno odobritev pariških sporazumov razširila prepad med Vzhodom in Zahodom ter povečala nevarnost nove vojne. Desničarski stranki zagovarjata odobritev pariških sporazumov, a zahtevata obenem naj bi vlada odpovedala italijansko mirovno pogodbo, česar pa vlada zaenkrat ne bo storila.

Pretekli teden se je pričela tudi v bonnskem parlamentu debata o pariških sporazumih. Velike preglavice dela posarsko vprašanje, čigar rešitve tudi nekatere vladne stranke, kot na pr. liberalna stranka, ne odobravajo. Se razume, da je Ollenhauerjeva socialno-demokratska stranka slej ko prej nasprotna pariškim sporazumom.

Sedanja debata se je vršila ob priliki prvega branja pariških sporazumov; do prave ratifikacije pa bo prišlo šele po drugem in tretjem branju omenjenih sporazumov, kar se bo zgodilo v drugi polovici meseca januarja prihodnjega leta. Med tem časom bo poskušal Adenauer posarsko vprašanje nekoliko razčistiti.

Zadnje dneve se je pričela tudi v francoski narodni zbornici debata o pariških sporazumih in upanje je, da se bo tudi ta debata končala z njihovo odobritvijo.

UDBA zopet ugrablja

Tajna jugoslovanska policija UDBA še vedno nadaljuje z ugrabljanjem v inozemstvu živčih nasprotnikov Titovega režima. Dne 16. oktobra t. l. so krvavi agenti UDBe ugrabili na teritoriju Avstrije v Celovcu generalstabnega polkovnika Sinisa Pazarae-Ocokolica ter ga spravili živega ali mrtvega, Bog ve, v Jugoslavijo. Imenovani polkovnik je bil komandant četniškega korpusa ter ožji sodelavec pokojnega generala Mihajloviča, s katerim je ostal po razsulu Jugoslavije v hribih in nadaljeval borbo proti okupatorju.

Proti koncu vojne ga je general Mihajlovič poslal s posebno nalogo skupaj s polkovnikom L. Jovanovičem v Slovenijo, od koder je ilegalno prekorčnil nemške linije, da je prišel do zaveznikov. Od tedaj naprej je ves čas do ugrabitve držal vezo z domovino, kjer je imel večjo grupo ofi-

cirjev in sodelavcev in tudi montirano tajno radio oddajno postajo.

Polkovnik Sinisa se je 15. oktobra odpeljal z avtomobilom iz Trsta proti Gorici, od koder je še isti dan nadaljeval pot proti Avstriji. Noč je prespal v Celovcu ter je 16. oktobra jutraj šel iz hotela, da kupi časopis, toda njegov sofer ga je zamenjal na račun povratek.

Po vestih, ki jih imamo, vse kaže, da je bil polkovnik Sinisa ugrabljen od UDBe pod vodstvom boljševiške policije GPU. Prepričani smo, da je avstrijskim in zavezniškim oblastem v Celovcu znano, da je isti dan izginil tudi bivši Titov konzul Alija Kurbašević, kateri je živel v Celovcu na račun UDBe.

Želimo, da bi tamošnje oblasti vodile preiskavo v tem pravcu ter Tita in njegovo UDBo pozvale, da enkrat za vselej prekineta ta krvavi posel.

Pravici je bilo zadoščeno

Dr. Tuta oproščen

Po trinajstih letih je končno dr. Slavko Tuta dosegel popolno oprostitve. Dr. Tuta je bil namreč na znanem tržaškem procesu leta 1941 obsojen na 30 let ječe in izgubo državljanских pravic. Če bi bilo posebno sodišče sprejelo zahtevo državnega tožila, bi bil obsojen na smrt. Letos pa je Prizivno sodišče v Benetkah, ki je že izrečlo prej oprostitilno razsodbo za dr. Avgusta Sfiligoja iz Gorice in Zornika iz Čezsoče pri Bovecu, oprostilo tudi dr. Tuto. Nova oprostitilna razsodba jasno dokazuje, s kakšno lahkoto obsojajo revolucionarna sodišča tiste državljane, ki niso na strani vladajočega režima ali so, kot je primer tržaške razprave leta 1941 in leta 1930, proti režimu. To seveda velja za vse čase in za vse države.

Zanimivo je, da je Posebno sodišče na sodni razpravi v Trstu l. 1941 združilo tri popolnoma različne skupine, katerim je Ovrta dala oznako po svoji potrebi: intelektualna, ki naj bi združevala dve politični nekomunistični skupini, teroristična in komunistična.

Arctacije so se pričele pri komunistični skupini 2. junija 1941 zaradi nekih letakov. Pri zaslišanju pa je Ovrta izvedela, da

so imeli komunisti pri Divači skrito orožje. Tako je začela padati v policijske mreže še skupina okoli Vadmala, ki so jo označili za teroristično.

Po izjavah med zaslišanjem in na razpravi sami, so komunisti to orožje hranili zato, da bi ga uporabljali proti Slovincem nacionalistom, kot se je to deloma pozneje resnično dogajalo. Kljub temu so komuniste obsodili na kazni od smrtne za Tomažiča do šestih let zapor.

Intelektualci iz Trsta in Gorice, katerim so pridružili še dr. Čermelja in nekega dijaka iz Ljubljane, bi niti ne prišli pred sodišče, ker se niso, razen dveh izjem, pri zaslišanju med seboj obtoževali. Potrebno po monsturnem procesu pa je potegnili vse najvidnejše politične pripadnike naše narodne manjšine na skupno sodno razpravo.

Veseli nas, da so s temi revizijskimi razpravami Italijani ugotovili, da so se najvidnejši predstavniki naše narodne manjšine borili za narodne in kulturne pravice in da je bila vsa fašistična časopisna kampanja proti njim zlagana in v službi svojih rimskih gospodarjev. Zato tembolj čestitamo dr. Tuti za uspeh.

Prvi skupni letnik revije „Vera in dom“

Letošnji letnik revije »Vera in dom« je resni poizkus ustvariti družinski list vseh zamejskih Slovincov. Prvotno je revija izhajala samo za Korošce, s prvo številko v preteklem januarju pa se je krog sodelavcev razširil, v Gorici in v Trstu pa sta se osnovali dve poduredništvi.

Mohorjeva družba v Celovcu, ki list izdaja, je s tem naredila veliko delo. Že samo to, da je povežala tržaške, gorške in koroške Slovence, že samo to je velika stvar. Marsikaj smo v listu zvedeli drug o drugem in — predvsem smo se zavedli, da vsi še vedno živimo in bomo živeli.

Tudi s kulturnega stališča je ta skupna družinska revija zelo važna. Začeli so se oglašati mladi pesniki in pisatelji. Zmeraj več jih je. Tudi na Koroškem se vedno bolj uveljavljajo mladi talenti. Tako je dobila tudi Koroška svoje glasnike v knji-

ževnosti. Iz Gorice objavljajo svoja dela predvsem naša pesnica Ljubka Sorlijeva in pisateljica Zora Piščančeva. Pa tudi Bršljanski se večkrat oglasi s svojimi pesmimi. Od Tržačanov objavlja Vinko Belič svoje dobre psihološke ertice, pesmi in prozo tudi Stanko Janežič. Razen tega pa se oglašava vedno več mladih talentov. Med Korošci pa je nekako v ospredju pesnica Milka Hartmanova, pa Polane in več drugih. Tako postaja Vera in dom prijetno branje za naše družine.

Pester in zanimiv je tudi kotiček o našem ljudsko prosvetnem delu. Za kroniko in za razgled Slovincem po širnem svetu bo to dragoceno poročilo, kaj delamo na robih Slovenije.

Pester je gospodinjski kotiček z nasveti gospodinjstvom pri vzgoji, pri kuhanju in še pri vseh praktičnih stvareh.

Mnoge pa je tudi zanimal zabavni del: Mreže, uganke in zanke.

Prvi letnik tega našega skupnega lista, ki je povezal vse naše tri pokrajine, je

Marija v zgodovini Goriške

Poleg mnogih vzvišenih pobud v verskem življenju, poleg številnih posebnih pobožnosti, verskih in prosvetnih prireditev je Marijino leto 1954 pri katoliških narodih pustilo tudi nekaj sledov izrazito kulturnega značaja. Šem brez dvoma spadajo tiski marijanskih zbornikov, velike umetniške razstave pod geslom Marija v umetnosti, kot so jih v preteklem letu prirejali v Združenih državah in v Veliki Britaniji, a tudi po zunanjem obsegu veliko skromnejši tiski in razstave, kakršne so si lahko privoščili svojim razmeram primerno manjši narodi, kot na primer naš — slovenski.

Ako pretehtamo slovenski prispevek v kulturi o veliki ideji, ki je vodila občestvo vernih v Marijinem letu, smemo biti ponosni nanj. Čeprav so nam kot narodu doma zvezane roke, se je na robu domovine in v tujini naš kulturni delavec v ime vseh Slovencev spomnil Marijine časti med nami v treh večjih tiskih. Najprej je v maju izšla Slovenska marijanska lirika, ki jo je izdal Slovenski odbor za proslavo Marijinega leta v Trstu. Potem je v avgustu v Buenos Airesu v Argentini izšla Tineta Debeljaka pesniška zbirka, posvečena Mariji. Pred božičem pa nam je Goriška Mohorjeva družba darovala lepo knjigo *Marija v zgodovini Goriške*, ki jo je spisal dr. RUDOLF KLINEC in je izšla v Gorici.

Morda se res izdaja slovenske marijanske lirike nekoliko oddaljeno od širokih vernih množic, ki hoče predstaviti najlepše in najdovršenejše kar imamo o Mariji v našem slovstvu. Morda je druga, Debeljakova zbirka, predvsem le molitev k Mariji v izgnanstvu trpečega slovenskega človeka. Toda dr. Klinčeva knjiga res dosega pravi smoter marijanskega leta, ki je, poglobljati ljubezen do Marije sredi med nami. Ta namen je predvsem vodil pisca, ki mu je uspelo, da je ob ozadju prepletajočega se stoletnega življenja naših prednikov na tej zemlji, osvetlil tradicionalno slovensko navezanost na Marijo, ki je v največjih težavah in nevarnostih pomenila našim ljudem tolažbo in rešitev. Izhodišče in cilj dr. Klinčevega zgodovinskega pregleda je pravzaprav samo Goriška. Preko takega ozkega okvira pa gotovo sega osnovna misel, ki je vodila pisatelja v Marijinem letu: pokazati, da je bila v preteklosti Marija središče vsega slovenskega življenja. Prav zato je knjiga dr. Klinca več, kot jo označuje naslov, in to ji ni v škodo.

Knjiga je zelo pregledno razdeljena v poglavja, v katerih nas pisatelj za vsako dobo (Pod oglejskimi patriarhi, Pokristjanjenje, Pozni srednji vek, Ob turskih nava- ljenj...) spretno povede iz orisa širšega zgodovinskega dogajanja — preko orisa cerkvenih razmer — do posameznih oblik Marijinega čedenja med Slovenci v onem obdobju. V tem okviru so posebno zanimiva poglavja o ustanovitvi in razvoju naših božjih poti, o oblikah Marijinega čedenja za časa razsvetljenstva in v zadnjih 50 letih. Tudi kulturni zgodovinar bo našel v mnogih poglavjih marsikako drobtino. Tak je na primer odlomek iz slovenske pridige gor. nadškofa Attemsja, tako zanimivi so podatki o ponku slovensčine v goriškem bogoslovju, podatki o prvih slovenskih Šmarnicah itd. Predvsem pa bo knjiga dr. Klinca pritegnila seveda preprostega bralca, ki mu je namenjena in za katerega je tudi pisana v preprostem, a lepem slogu. Vernim srcem, še posebno Marijinim častilecem, bo gotovo prinesla marsikatero spodbudo in potrdilo ter tako služila zamisli, iz katere je bila spočeta.

Knjigo so tiskali bratje Budin v Gorici in kot vedno je tudi ta njihov tisk skrben in lep. Notranjstveno knjige krasi številne slike, zlasti pa je vredna lepa zunanja oprema.

R. L.

zaključen in smo ga lahko veselili. Opravil je veliko in pomembno delo. Vabimo vse, ki revije še nimajo, da jo naroče sedaj. Lahko dobe cel letnik. Nekaj števil je še na razpolago.

Božična številka je v prodaji.

ŠIRITE NAŠ LIST!

NOV KOLEDARČEK

Prejeli smo iz Argentine ličen žepni koledarček »Moj prijatelj«. Poleg koledarja za leto 1955 obsega še navodila postnih postov glede sv. obhajila, kratek pregled Slovencev po svetu z naslovi slov. duhovnikov v emigraciji, verske članke o sveti Evharistiji, razna socialna vprašanja, praktične nasvete in anekdote.

Dobite ga na upravi Katoliškega glasa za ceno 300 L.

Argentinski koledarček toplo priporočamo.

BRSLJANSKI:

L. Wallace, pisatelj Ben-Hurja



Kristusa, Odrešenika sveta, večno Slovo samo, Spasitelja duš in narodov opevati ali orisati je težka zadeva. Mislim, da Ga v božanski glorijski in glorijski milostnih umotvorov, ki jih je ustvarjal in nenehno skozi vekove ustvarja, ne bo nikoli noben pisatelj opisal, noben slikar naslikal, noben pesnik opeval, noben zvok dojel. Bitvo božje Besede, Slova-Boga, bo človek, pa tudi če je velik umetnik, le zasluhlil.

Mogoče ga zares le romanopisec od daleč dojame, se mu najbolj lahko približa, če se vstane in vmisli v ono dobo, ki je že slutila razpadajoči svet, ko je Duh božji prisvetil na zemljo, ko se je Beseda vtelesila, da se tako najbolj približa duši narodov, človeka in njegovi drami.

V romanu se je izmed vseh pisateljev Kristusu najbolj približal general Lewis Wallace, avtor romana Ben-Hur, katerega je letos izdala Mohorjeva družba v prelepi slovenski besedi. Imeli smo že prej dva prevoda, enega sem bral za mlada v nepozabni kraški poletno zeleni dragi pri sv. Tihnu, drugi je izšel deset let pozneje in kmalu pošel zakaj Slovenci radi berejo romane iz Kristusovih časov.

Lewis Wallace je zagledal luč sveta 10. aprila 1827. v mestu Brookville-Indiana (ZDA). Njegov oče je bil guverner, njegova mati slikarica in po materi je, kot veliki poet in pisatelj Goethe, Wallace podedoval dispozicijo za pripovedovanje in slikanje, bil je tudi slikar, pa še več nam je podal v romanu Ben-Hurju. epohalno sliko Kristusovih časov; besedna umetnost ga je tako očarala, da je poveljčal za vse čase večno Besedo.

Čudno, da je študiral ta veliki umetnik pravo ter postal odlični advokat in pozneje general, še bolj pa v romanu Ben-Hurju svetovno znani Boga-Kristusa advokat in zagovornik.

Ze kot dvajsetletni mladenič je kot mlad poročnik odšel na vojno. Iz zgodovine, iz dejstev v Mehiki je tedaj nastalo njegovo prvo posrečeno delo The Faer God. Po vojni se je poročil z literarno izobraženo damo Susan Elston, naselila sta se

v Covington, nato končno v Cramfordville v isti državi zvezdne republike. Iz harmonije te čudovite družine, iz izmenjave idej s to duhovito ženo, je vzel Ben-Hur. Takrat ga je guverner poklical za pribojnika v generalni štab. Nastala je vojna med severom in jugom Združenih držav, postal je general, braneč Unijo. Po vojni živi svojemu poklicu v Washingtonu, a že ga imenuje vlada za guvernerja Nove Mehike in v palači Pueblos Santa Fe je dovršil po sedmih letih dela leta 1880. Ben-Hurja.

Tedaj ga predsednik republike imenuje za poslanika na dvoru sultana v Turčiji. Sultan ga je zelo vzbujal, ker je vedel, da je ta poslanik veliki pisatelj Ben-Hurja, saj mu je sam predsednik Garfield na dekretu dodal ime Ben-Hur. Imel je vsak čas dostop na dvor, častno stražo, lahko je obiskoval mohamedanska svetišča, kar je bilo drugim strogo prepovedano, a toži se mu spet po Zvezdnati republiki, vrne se v Washington, zamenja mu ponuja sultan visoka mesta na dvoru, ne preamni ga blesk tega dvora, saj je bil zamaknjen v vse drugačne nadzemske svetove njegov Ben-Hur.

Ben-Hur, roman iz Kristusovih časov, je izšel leta 1887. Napisal ga je, predno je videl Palestino, a vendar je naslikal po-

krajino tako natančno, da ko jo je videl z lastnimi očmi, ni bilo treba spremeniti ničesar. Odrešenika sveta pa je naslikal po Svetem pismu in po intuiciji velikega umetnika nam je prikazal v tem edinstvenem svetovnem romanu Kneza miru. Tako se je odmaknil sodobnosti in se zamaknil v Jezusovo dobo in podobo, pokrajino in ljudi, da je njegov roman presenetil svet, očaral vse narode in duše. Ko je prvega junija 1887. izšla prva izdaja tega romana v angleščini, so takoj razprodali 185.000 izvodov. Preveden je v vse jezike in letos tretjič v slovenščino v blestecem slogu.

Wallace je spisal še druge posrečene umotvore, a Ben-Hur je njegovo glavno delo; leta 1900 je pa izšla njegova zanimiva »Avtobiografija«. Živel je še mnogo let lepo življenje, hodil vedno v umetnosti po Kristusovih sledovih, dokler ni Gospod leta 1905. vpoklical tega umetnika v svoj večni dvor — Kneza miru, da tam veliki pisatelj dočaka poveljčanje, ki je iz Odrešenika, zvezd in hozane njegovega svetonočnega betlehemskega romana.

Pravkar sem zvedel, da je spisal pesnik Oton Klinge velik Kristusov roman pod naslovom »Kralje«. Te dni je odpotoval pisatelj po nalogu Herderjeve založbe v Palestino, Sinaj in Egipt, da bo še pokrajinsko izpopolnil že začetni in zasnovani roman. Želim odličnemu pesniku in pisatelju, da bi njegov Kristusov roman v tej razvrstbi dobil isti pomen kot Wallace v Ben-Hur. Kdaj bomo Slovenci dobili roman iz Kristusovih časov?

STRŽAŠKEGA

Otroci pri jaslicah

V torek 28. decembra na dan Nedolžnih otrok bodo mali Tržačani po stari navadi ves dan obiskali jaslice po mestnih cerkvah. Zlasti podeželski otroci se tega božičnega romana vedno zelo veselijo, a tudi mestni se mu vsako leto radi pridružijo. Posamezne skupine bodo pod vodstvom svojih gg. katechetov obiskale vse velike mestne cerkve, v katerih so izredne jaslice. Popoldne ob treh se bodo vsi otroci zbrali pred krasnimi jaslicami na Montuzzi in tam bo za vse skupaj blagoslov, nakar bodo še videli velik mladinski film iz švicarskih gora. Vabimo vse pridne solarje, naj se tega praznika udeležijo!

Krstna predstava „Slov. božiča“

Za letošnje božične praznike pripravljata Slovenska prosveta in Marijina družba iz Trsta lepo slovensko prireditev. Uprizorili bosta nekako božično slovensko opero skladatelja Matije Tomca z naslovom »Slovenski božič«. Ta pesnitev bo letos prvič uprizorjena na Tržaškem in jo malo Slovencev najbrže pozna.

Slovenski božič je zanimiva pesnitev velikih božičnih dogodkov. Skladatelj je na stare slovenske motive naslonil vse Betlehemske dogajanje: pot Jožefa in Marije k popisovanju, prošnja za njerpergo pri ljudeh ob cesti in gostilničarjih, prihod v hlevček in potem veliko oznanilo pastirjem.

Kot je nekoč v grških igrah spremljal zbor vso dramo, tako tu spremlja vse do-

gajanje mešani pevski zbor. Kot solisti pa nastopajo Marija, Jožef, pastirji, gostilničar in drugi.

A največja cena te pesnitve je čisto slovenski značaj, slovenske melodije, ki zvane iz vse skladbe. Tako je kot bi bil Betlehem nekje na Slovenskem in kot bi Jožef in Marija romala po slovenski zemlji in prosila za prenočišče in kot bi se Kristus rodil sredi med nami.

Pri predstavi nastopajo združeni tržaški pevski zbori, preko šestdeset pevcev izvaja to božično skrivnostno pevsko igro.

Prireditelja vabita Tržaške in Goriške Slovence na predstavo. Prva bo na praznik sv. Stefana v dvorani Marijinega doma (ulica Risorta 3), ob 18. uri. Ta je namenjena predvsem Tržačanom iz središča in od Sv. Jakoba.

Velika predstava pa bo na dan sv. Treh kraljev v Avditoriju in sicer ob 7. uri. Ta predstava pa je namenjena tudi okoličanom. Iskreno vabimo vse, da si ogledajo to božično igro. Končana bo že tako, da lahko odidejo z vlakom. Ker nastopa toliko igralcev, ne bo mogoče z njo gostovati v okolici, zato vabimo, da pridejo kolikor le morejo na dan Treh kraljev v Trst.

DAROVI za Marijanišče

V decembru so se skazali kot dobrotniki: g. Podobnik Jože za Miklavža 5000 lir; g. Nada Sosič za Miklavža 5000; g. Gordon Ema za Miklavža 1300; N. N. iz Doline 1000; plemenita dobrotnica iz Opčin za opremo kapele v Marijanišču 10.000; g.

prof. Oton Muhr 1000; N. N. od N. Sv. Antona 500; trgovina Fortunato 5000; trgovina Čok na Opčinah in Mrzek-trgovina mesnih izdelkov razne jestvine za Miklavža.

V Marijanišču sta bili v decembru 2 prireditvi. V nedeljo 5. decembra je Miklavž obdaroval okrog 60 dijakov in otrok. Igro je pripravila ga prof. Krasulja Suhadol-

čeva, vlogo Miklavža pa je odlično izvedel prof. Ivan Teuerschuh, za kar naj oba sprejmeta iskreno zahvalo od vseh, ki so se od sreča nasmejali pri ljubki igri in pri Miklavževem nastopu! 8. decembra pa se je vršila skromna marijanska akademija tudi v zavodski dvorani. Točke so izvajali gojenci zavoda. Pri obeh prireditvah je bila prav lepa udeležba.

Z GORIŠKEGA

Polnočnica pri Sv. Ivanu

Kakor vsako leto, bo tudi letos sv. maša polnočnica za slovenske vernike pri Sv. Ivanu. Sv. mašo polnočnico bo daroval č. g. Mirko Mazora, kaplan na Travniku. Na koro bodo peli pevci S.K.P.D. pod vodstvom svojega dirigenta; izvajali bodo izbrane božične pesmi. Pri orglah bo gđ. Lojzka Bratuževa.

Ob koncu svete maše bo ofer za cerkvene potrebščine. Priporočamo se dazeljivosti vernikov, kakor so jo vedno hvalevredno izkazovali. Prinesite in darujte Jezusku z veseljem svoj dar, kot so ga neli pastirski Odrešeniku v Betlehem. Lepa hvala že sedaj in brez zamere.

Srčno voščimo vsem vernikom blagoslovljene praznike!

Vodstvo cerkve sv. Ivana

Za trgovce in obrtnike

Vsi obrtniki in sploh vsi oni, ki imajo obrtne ali druge dovolilnice le za eno leto (mesarji, peki, gostilničarji i. dr.) v območju goriške občine, se naprošajo, da izročijo omenjene dokumente na sedežu Udruženja trgovcev (Corso Italia 5, I. nad.) do 28. dec. t. l. za novo potrditev dokumentov za l. 1955.

Skupaj z obrtnicami morajo izročiti tudi predpisane vsote za državne takse.

Obrtniki in trgovci na podeželju naj tozadevne dokumente izročijo na svojem županstvu.

Doberdob

Ubogi kolesarji in motoristi! Vsa cesta od Devetakov skozi Poljane in Doberdob je nasuta z debelim gruščem in le pri kraju ceste imaš dve ozki stezi, da potolažiš svojo nevoljo. Prav ta pesek je bil kriv nesreče, ki se je pred dnevi zgodila na cesti pri Doberdobu, ko je orožnik zadel s svojim težkim motorjem v majhen motor uslužbenca Selveg in ga vrgel na tla. Dobil je precej težke poškodbe na glavi in na desni nogi ter ga je Rdeči križ odpeljal v bolnico v Trzin.

Delavci-brezposelni urejujejo cesto skozi Doberdob in mali trg pred šolo. Pozneje bodo popravili še cesto h jezeru, ki je najbolj potrebna popravil.

Orožniška postaja je dovršena. Po novem letu bodo orožniki izpraznili poslopje otroškega vrta in se vselili v lastno hišo. V hiši otroškega vrta bodo nastanjeni razredi italijanske šole v Doberdobu in pozneje otroški vrtec za doberdobske otroke.

Otroci že komaj čakajo Božiča, ker jim prinese počitnice in razne dobrote, ki jih prejmejo v šoli kot božične darove.

Na Poljanah je umrl v 77 letu starosti Lovrenčič Jožef, dober, veren in vseskozi pošten in zgleden, prava stara korenina. Naj počiva v miru.

Sovodnje

V nedeljo 19. decembra zvečer se je naša župnijska soba napolnila do zadnjega kotička. Preč. g. Mirko Mazora nam je v izbranih besedah nazorno orisal življenje, delo in velike zasluge na dušnopastirskem in kulturnem področju največjega slovenskega misijonarja Friderika Barage. Iskreno smo hvalili gospodu predavatelju tudi za ponazoritev Baragevega življenja s skriptičnimi slikami. Odhajali smo z jasno sliko Barageve veličine in z globokim spoštovanjem do vseh misijonarjev.

Šolska božičnica v Št. Mavru

V nedeljo 19. t. m. so štmavski šolski otroci priredili svojo božičnico. Lepo vreme je privabilo precejšnje število vaščanov, ki so želeli videti svoje male na odru. Otroci so najprej z občutkom zapeli staro božično »Prišla je lepa sveta noč«; sledila je »Tam stoji pa hlevček« in nato prelepa »Sveta noč« s prizorčkom in deklamacijo ob jaslicah. Kot glavna točka sporeda pa je bila trodejanjska »Uhugi Jezusček«. Igrica, ki je bila zelo lepo podana, prikazuje ubogo družino, ki v vsej svoji revščini ostane dobra in Bogu vdana, zato jo božje Dete končno poplača z obilnimi darovi. Tudi oder je bil kar se da lepo pripravljen; zelo je igrico poživila večbarvna razsvetljava, za katero so poskrbeli šoli odrasli fantje. Šolska soba je bila za to priliko vsa okrašena z zelenjem, kar je v gledalcih zbudilo še več božičnega razpoloženja.

Ob koncu so otroci dobili vsak svoj zavojček od Dobrodelnega društva iz Gorice.

Žabnice

Na praznik Brezmadežne nas je bilo večje število domačinov iz Žabnic in Ukeve v Beljaku. Tam so Korošci res dovršeno uprizorili misterij Brezmadežne, ki ga je spisal msgr. S. Gregorec. Nastopili so v dyorani pri mestni fari sv. Nikolaja. Bili smo vsi zadovoljni in navdušeni. — Tako so avstrijski slovenski Korošci in mi z njimi lepo zaključili marijansko leto, ki je bilo posvečeno ravno Mariji Brezmadežni.

Trinajsta plača služkinjam

Opozarjamo vse služkinje in hišne pomočnice kakor tudi vse gospodarje, da imajo tudi služkinje in hišne pomočnice pravico do trinajste plače v moči zakona z dne 27. dec. 1953. Njih trinajsta plača znaša srednjo mesečno plačo med letom.

„Katoliški glas“ v vsako slovensko družino!

RIKO LAVRIN

Slovenska legendarna pripoved o Mariji

Pobožna legenda — izmišljena pripoved iz življenja Jezusa, Marije, apostolov in svetih oseb sploh — ima v zakladnici slovenskega ustnega izročila izredno bogat delež. Njeni začetki sežejo v sivo davnino, večkrat celo v stoletje, ko so naši predniki pričeli sprejemati krščanstvo. Da, zlasti v oni čas, ko so z živo ustvarjalno domišljijo naravnega človeka sprejemali krščansko blagovest in je ta tudi pesniško bogatila nova duhovna doživetja. Tako imamo v najstarejših slovenskih legendah vsaj po zasnovi marsikdaj opravka s tisoč let in še starejšimi stvaritvami. Po izvoru jih lahko ločimo v dve vrsti. Nekatere med njimi so starejše. Njihove korenine segajo še v pogansko dobo. Nove krščanske predstave in nova evangeljska imena so le prekrila prastare baladne pripovedi in za njimi se nam danes odkrivajo najstarejše kulturne plasti naše preteklosti. Druge, mlajše, so nastale samostojno sredi med nami ali smo jih prevzeli kasneje iz skupne krščanske skupnosti s središči na naši zemlji. In ker je vsa stoletja skrb slovenske žene, matere in babice, ne pa moža, bdela nad usodo ustnega izročila, je razumljivo, da je pobožna legendarna pripoved na globoko pognala svoje korenine.

V vsem bogastvu slovenskih legend si oglejmo danes ono pripoved, ki so jo naše davne matere in za njimi morda njihovi sinovi, s katerih imeni se ponša tudi slovstvena zgodovina, spletli okoli Marije, Matere božje, osrednje osebnosti krščanske legendarne basnovitosti.

Da je Marijino življenje v ljudski domišljiji tako pestro najrazličnejših čudovitosti, ni nič čudnega, če upoštevamo središčno vlogo, ki jo ima Marija v krščanstvu, in dejstvo, da sta sveto pismo in cerkveno izročilo o Njej zelo skopa.

Ze v prvih stoletjih po Kristusu so se na vzhodu pojavljali apokrifni spisi iz življenja Bogorodice, ki so segli zelo na široko v ljudske plasti, plodili ljudsko domišljijo in po njej — izročilo. Kot je znano, je bila tej apokrifni literaturi pot v Evropi odprta najprej med Slovane, zlasti južne, medtem ko so na zahod njeni spomeniki prišli šele kasneje, a še vedno v srednjem veku in še vedno veliko prej, kot je Cerkev formulirala svoj nauk o Materi božji. Ti apokrifni spisi so obogatili preprosto pesniško domišljijo mladih krščanskih ljudstev. Zato ker je bil cerkveni nauk skop in zadržan, sta bili ustvarjalni domišljiji dani večja spodbude in svoboda, ki sta znali z žarom lepote odeti sleherno doživetje, zlasti še, če je bilo tako človeško blizu kot pri Mariji, njenem božjem materinstvu in trpljenju.

Prav te dve doživetji sta dali v slovenski legendarni marijanski pripovedi največje umetnine. Te imamo predvsem v mislih, ko govorimo o slovenski legendi. Ob njih so se zgodaj razvili tudi mnogi drugi, nedvomno stari in še srednjeveški romarski motivi, ki so jih kasneje bogatile nove krajevne, iz naših razmer in našega življenja vznikle pobožne zgodbe, ki so spremljale predvsem postanek in slavo številnih božjepotnih središč, posejanih po slovenski zemlji. Poskušajmo jih sedaj razbrati v navedenem vrstnem redu.

*

V pesniško apokrifnost, ki hoče obogatiti skopost evangelistov poročil o Mariji in Jezusovih otroških letih, ožarjeno s čudovito domišljijo preprostega človeka, spada venec kratkih legend v prozi o Mariji in Otroku. Dasi velja, da so ustna izročila, ki so se nam v stoletjih ohranila v verzih, starejša od onih v prozi, se zdi, da bi tudi te kratke žive »podočice« ugnile biti stare vsaj nekaj sto let. Povsem so svetopisemsko odmaknjene, krajevno in časovno; govore o prvih stikih božjega Deteta z naravo, o njegovih prvih čudežih. Navadno so aitiološke, pojasnjujejo nastanek česa, kake cvetice in podobno. Njihovi motivi so topla človeški,

materinski in prav zaradi tega — lepi. Prištelji bi jih lahko med najlepše slovenske legende.

Pravi biser med njimi je ona, ki jo je zapisal Janez Trdina v Mengšu na Gorenjskem: *Mati božja se smeje*. Skrajno preprosto pripoveduje, da se je Marija le trikrat zasmejala v svojem življenju. Prvič ko je Jezusček zagledal na drevesu jabolko in je rekel: »Jabolček, vidiš, kako sem jaz še majhen, da te ne morem doseči. Pridi ti do mene, ker bi te tako rad pojedel!« Tem preprostim besedam se je Marija zasmejala. Drugič, ko je božje Dete učilo Marijo šivati suknjič, tretjič, ko je v nazareški delavnici zmanjkalo lesa in sta Jezusček in sveti Jožef povlekla desko, da se je podaljšala.

Janez Trdina je v svojih Verskih bajkah, starih in novih, zapisal vsega skupaj osem podobnih legend, ki bi spadale v to skupino in ki so jih razni pesniki obdelovali tudi v verzih. Tako je znana n. pr. zgodbe o razbojniku, ki je pomagal skriti sveto Družino na begu v Egipt pred Herodezevim vojaki. Tedaj je Jezusček prvič spregovoril in obljubil razbojniku za plačilo križ na Golgoti in večno zveličanje. To pripoved pozna tudi slovenska narodna pesem, Štekljeva zbirka ima dva zapisa (*Sveta družina in razbojnik*, št. 521, 522). Enega je zapisal Valjavec in po njem kasneje spesnil svojega Razbojnika. Legendo pa je pesniško oblikoval tudi neki Neznanec v pesmi Sveti Dizma in dr. M. Z. v pesmi Beg v Egipt.

Povsod po naših krajih poznajo *legendo o grlici*, ki je zibala in prevrnila Mariji Jezusčka, pa ji je božja Mati zato dala zausnico. Od takrat se grlica, kadar poje, drži po strani in vedno gruli: tu-ta-tu, tu-ta-tu... Poleg Trdinovega iz Mengša imamo še Hauptmannov zapis nekoliko širše podobne legende iz Motnika; osnovni motiv »zibarice« — grlice pa se večkrat ponavlja tudi v narodni pesmi (n. pr. Štekelj, št. 627).

Na poti v Egipt — pripoveduje zopet Trdina — je Jezusčku prišel pesek v čevlček. Marija ga je sezula in ko

PŠENIČNI OTEP

(Legenda)

Nesel je pšenični otep. Z obema rokama ga je držal, da mu ni padel z ramen.

Zapihal je mrzel veter. Bilo je štiriindvajsetega decembra popoldne.

»Zima je tu,« je vzdihnil Nahason, »dobri smo do srede februarja.« Obstal je in prijel otep krepkeje. »Dobro, da je prenehal mrzli dež, ki je prejšnji teden kar dobro zmočil zemljo. Zavel je mrzli veter. Ni ravno prijetno.«

Misli bi se mu bile vrstile dalje, da ga ni dohitel Kaleb, sosed.

»Oho! Kaj nisi na poljani pri čredi?« »Saj vidiš, da ne,« mu je odgovoril Nahason, »saj nisi na poljani.«

»Kaj nosiš ta otep? Pšenico, pšenico, to velja!«

»I, imaš prav,« mu je odgovoril Nahason. Premišljeval je, ali bi kaj več povedal. Pa je že tako, da človek pove, kar bi sicer molčal, pove, če se nima drugega pogovarjati na potu.

»Veš, šel sem k bratu prav po pšenico.«

»In ti je dal otep?«

»Da,« Skomignil je z rameni: »Pšenice nimam, tat mi jo je odnesel.« Zakašljal je, ker se ni hotel kaj več meniti o bratu.

»Ej, tvoj brat je skopuh, navihan. Zlagal se je. Zakaj si mu verjel?«

»Ne vem. Rekel mi je: Vzem tam deset otefov. Nekaj je nekaj, nič ni nič. Pomagaj si, kakor si moreš.«

»Koliko pšenice bi ti bil moral dati?«

»Hm,« Spet mu je beseda zastala v grlu. Ni hotel opravičati brata.

»A?«

Spet se je znašel v sitnem položaju. Čeprav ni hotel, je vendar povedal: »Dva mernika.«

»Dobro te je nabrisal, hahaha!«

S krohotom je odhitel dalje.

Nahason je vrgel otep na tla, sedel nanj in se zamislil:

»V Betlehemu, v mestu, je par tednov sem vsak dan kot semenj. Od vseh vetrov se hodijo popisovat. Težko je za tiste, ki so od daleč. Dobro, da sem blizu. Kočica tam na koncu naše poljane je sicer majhna, pa je moja. Tudi imam blizu na pašo. ...Danes mi varuje ovce na paši Uriel; kos sira in kruha bo dobil. Ampak, kaj si je zmisli ta rimski cesar popisovanje? Mi smo Abrahamovi potomci, ne potrebujemo Rimljanov. O, kdaj pride Rešenik, da nas reši? ... Toda brat me je res opeharil; zdi se mi, da se Kaleb ne moti... pa, naj bo potovanje Bogu...«

Od nočnega bedenja pri čredi in od pota ter težkega otepa je bil truden. Zavil se je tesneje v že precej obnošen plašč; menda ga je nosil še stari oče. Gorkota in počitek sta ga zazibala v sladko spanje.

* * * * *

Nahason bi bil gotovo spal v pozno noč, da ga nista prebudila dva revna potnika. Tudi onadva sta bila trudna. Starejši, mož, je vodil za povodec utrujenega oslička. Na njem je sedela mlada žena.

»Jožef, ne bo dobro za tegale, da bi spal kar sredi ceste v temni noči.«

»Ali misliš, Marija, da bi ga poklicala?«

»Žena je prišla.«

»Hej, mož, ali boš kar tu prenočil?«

Jožefov doneči glas je prebudil Nahasona. Vzdignil se je, zazdehal in se zahvalil: »Bog naj vama poplača. Mislim sem le počivati, pa sem zaspal. Ne bi mi bilo ljubo, da bi se zbudil ob polnoči tu na cesti. Kam pa vidva? Saj je že pozno.«

»Iščeva prenočišča. Ni ga v Betlehemu,« je pojasnil popotnik.

»Ali sta se prišla popisat? potem sta iz družine Davidove. To je žalostno, da potomec tako slavnega kralja ne dobi koščka strehe za nočni počitek.«

Žena je vzdihnila. Za trenutek so vsi utihnili.

Začel je Nahason: »Kje pa hočeta dobiti prenočišče na tej poljani? Pastirji bedijo pod milim nebom tu na poljani. Če gresta k njim, se pogrejeta pri njihovem ognju; toda ne vem, če bo kaj počitka. Če hočeta iti v mojo kočico, ali treba je premeriti vso poljano.«

»Saj so tu votline, ki služijo pastirjem za hlevčke?« je spraševal odgovoril Jožef.

»Seveda... Toda... v hlevčku naj prenočita potomec kralja Davida?«

»Do tebe je daleč, sva trudna. Tudi bo bolj, da sva sama, nočeva ti delati nadlogo.«

»Vidim, da je volja božja, da prenočiva v hlevčku,« je tiho pristavila Marija.

»Dobro,« je povzel Nahason, »par sto korakov od tu je votlina, hlevček mojega prijatelja Manaseja. Ni dolgo od tega, kar mu je vihar zlomil jelko tik ob njegovi hiši. Iz odlomljenega vrha je dal napraviti jasli in jih postavil v hlevček. So prav čedne srušene, so kakor nove.«

Marija se je oddahnila: »Vedela sem, da nas nebeški Oče ne bo zapustil.«

* * * * *

Mrak se je lovil z nočjo...

Vstopili so v hlevček.

Glejte, voliček je tu, pa prav Manasejev,« je vzkliknil Nahason. »Kako da ga je sem pripeljal s poljane?«

»Delal bo družbo osličku,« je pristavil Jožef.

»Nebeški Oče je poskrbel,« je dodala Marija, »glejte, voličku je prinesel Manaseve kot dovolj sene. Če bi bil tu, bi najimenu osličku...«

»Manase je usmiljen. Na mojo besedo dajta od sene nekaj vajinemu živinčetu,« je Marijo prehitel Nahason.

»Kako skrbi za nas nebeški Oče,« je zašepetal Jožef. Prižgal je lučko.

»Ampak hlevček nima ležišča, nata tale pšenični otep, naj vama služi za ležišče,« je dobrohotno ponudil njun spremljevalec in vrgel otep na tla.

Marija ga je hvaležno pogledala: »Nebeški Oče naj ti pomaga.«

V siju svetilke sta se srečala pogleda. Marijin in Nahasonov. Ta je ostrmel. Zdelo se mu je, da se je odprlo nebo; rajsko veselje je napolnilo njegovo srce. Tako dobrohote... čist in nedolžen pa svet pogled! Nekaj trenutkov je ostal v tem svetlem začudenju. Prekinila ga je Marija:

»Vso slamo nama hočeš dati? Vzem jo pest s seboj domov. Naj ti bo v blagoslov!«

Prvi trenutek si je Nahason mislil: »Čudno, kaj mi bo koristila pest slame, saj imam še devet otefov pri bratu...« Pa se

na cesto, je veter še enkrat potegnil tako močno, da ji je utrgalo predpasnik. Odnoslo ga je na pobočje Svete gore. Ko je bila Marija že čez Sočo, se je ozrla in videla na Sveti gori zeleno liso, kot svoj predpasnik. Med belim snegom je že zelenel vinograd. Od tedaj rodi po vsej Goriški vinska trta.

Podobna je beneško-slovenska legenda o Mariji v Landarski jami, ki ji je dal umetno slovstveno obliko France Bevk. Zopet na begu pred Herodežem se je Marija z Jezuškom skrila v Landarski jami, za plačilo pa je ubogi zemljici na pobočjih Mije in Matajurja darovala — *kostanj*.

Na Gorenjskem je doma podobna aitiološka legenda o *vrabcih*, ki jih menda na Planoti, tam nekje v Poljanski dolini ne poznajo, odkar je te nadloge rešila okolico sama Mati božja, ker so ji na poti zbudili in prestrašili Jezuščka. Literarno je to legendo v prozi obdelal Joža Lovrenčič (Tiho življenje).

Na Koroškem, v deželi jezer, pa je doma pripoved o Mariji, ki z Detetom v naročju potuje in obiskuje doline, kjer je vsega sitim ljudem neusmiljenost prerastla srea. Za kazen, ker je nikjer ne sprejmejo pod krov, pošlje Bog povodenj, ki zalije dolino, da postane jezero. Najbolj znana taka legenda je ona o Rabeljskem jezeru; književno obliko v verzih ji je dal Simon Gregorčič.

Doslej omenjena legendarna ustna izročila so nam v glavnem sporočena v prozi. Šele po imenu znani pesniki so jih prelili v pesmi. Toda poleg njih imamo v slovenskem ustnem izročilu zelo veliko narodnih pesmi, v katerih je Mariji odkazano posebno mesto. Med njimi so nekateri motivi silno stari. Tako nas prav v svojo davnino vede n. pr. motiv, ki se lepo veže z doslej obravnavanimi legendami, motiv »*Marija rajža ino gre*« (Štrekelj, št. 6460). Sicer je v Štrekeljevi zbirki znana s tem motivom le ena pesem, zapisana na Belokranjskem, verjetno pa je, da je služila kot nekakšna predloga veliko splošneje znanemu motivu rožnovenske pesmi »*Predolga je rajža in temna je noč*« (Štrekelj, št. 6461-6465),

ki je razširjen po vseh slovenskih pokrajinah in v spominu starejših ljudi še vedno živ. Prvi, »*Marija rajža ino gre*«, so vsebinsko močno podobne narodne pesmi o »*Jezusu brez žlahte*« (Štrekelj, št. 6417). Seveda je osnovni motiv:

Marija rajža ino gre
čez le to ravno polje...

postal v marijanski narodni pesmi že navadna ornamentalna podoba, ki služi preprostem pevcu za uvodno situacijo v najrazličnejših pesmih, pripovednih in lirskih, kot n. pr. ona, ki pripoveduje o Materi Mariji in njenih srečanjih z rokodelci, ki pripravljajo mučilno orožje za njenega Sina.

Pravzaprav gre tu že za drugi motivni venec narodnih legend, ki so bile svoj čas izredno močno razširjene. To so nekakšne pasijonske pol pesmi pol molitve, ki pripovedujejo o Mariji, ki sanja o Jezusovem trpljenju (Štrekelj, št. 439-441) in bi mu rada trpljenje odnesla (Štrekelj, št. 442-445), ki išče Jezusa, katerega so ji skrili Judje (Štrekelj, št. 451-452), o Mariji pod križem (*Zlati očenaš*, Štrekelj, št. 453...), o Mariji, ki rešuje duše iz vic (Štrekelj, št. 397-400) in o Mariji v nebo vzeti (*Zlata Česčena si Marija*, Štrekelj, št. 401-405). Vsej tej skupini epsko-lirskih pesmi je mogoče najti močne vsebinske vzporednice v narodni pesmi italijanskega ustnega izročila.

Značilno naša in splošno slovenska pa je dalje pripovedna narodna pesem »*Marija gre z Jezusom na božjo pot*« (Štrekelj, št. 466-467), ki tudi spada v vrsto Marijinih potovanj po slovenski zemlji. Ona, zapisana v Grgarju pod Sveto goro, pripoveduje, kako Marija z Jezuškom v naročju roma na Sveto goro in prosi »*županjo hčera* in »*vibogo hčera*«, naj bi ji Jezusa odnašale. Prva je ošabna in noče, druga je skromna in se iz ponižnosti brani. Jezus prvo kaznuje, drugi pa nakloni

dosti otrok, malo blaga, na onem svetu zveličanje, zveličanje in sveti raj.

mu je misel obrnila: »Če mi ni bilo težko vzeti in nesti ves snop pri bratu, ki me je, kot je rekel Kaleb, ogoljufal, zakaj ne bi vzel in nesel pest slame, posebno ko je ta žena videti tako sveta in dobra in mi celo obljubljala plačilo.«

Vzel je pest slame, poslovil se je in hitel preko poljane k svoji kočici.

Jožef je hitro razvezal otep, ga razrahljal. Vcel je Mariji, naj se odpočije na zaslanem ležišču. Ta je odvila sveženj, vzela pleničke in jih položila v srušene jaslice. Voliček in osliček, ki sta stala blizu, sta te pleničke, ki so bile vsled zime mrzle, grela s svojimi dihanjem...

Marija je šepetala: »Tudi za to gorkoto bodi zahvaljen nebeški Oče!«

Tudi Jožef je poiskal na slamici počitka. Proti polnoči se je v hlevčku zasvetilo. Nebeški Oče je poslal vanj svoje angelčke. Na ležišču so vzeli nekaj pšenične slamice, jo lepo razvrstili in položili v jaslice, čez so pogrnili snežnobelo pleničko. Pripravili so ležišče Sinu božjemu, ki je imel priti vsak čas na svet...

* * * * *

Sveto razpoloženje je Nahasona tako prevzelo, da je pozabil na svoje ovčke in živino na paši ter hitel domov. V duši je donelo in pelo.

Ko je dospel v kočico, ni bil nič truden. Prižgal je svetilko. Pošiljala je medle žarke po revni sobici. A v duši Nahasonovi je bilo svetlo, kot da sveti zlato sonce na nebu...

»Pa kaj naj s tole pestjo slame...?« Ni se zgovoril do konca, ko je začuden zapazil, da je na vsaki bilki, na vsaki slamici klas, pa lep, debel, poln. Samemu sebi ni mogel verjeti. Mencial si je oči, ali ne vidi morda napačno.

Ni videl napačno. Zares so bili klasi...

Pričel je meti klasje. Zrna so se mu usipala v roko, kot da vrejo iz žitnice. Mel je in mel, kup pred njim je raste in raste.

»Čudež!« je vzkliknil, »Kdo je ta žena? Naprej mi je napovedala, da mi bo tale pest slame koristila. In njen hvaležni in blagodejni pogled, kako me je prevzel!... To ni navadna žena... Kaj, čee...?« Ni si upal misliti dalje.

Stopil je po prazno vrečo. Napolnil jo je do vrha, a je še ostalo. Vzel je še drugo. Tudi to je napolnil s pšenico, a še je bilo žita na tleh. Od začudenja se je kar tresel. Vzel je tretjo vrečo. Tudi to je napolnil.

Padel je na kolena. Povzdignil je roke in se pristrčno zahvalil: »Moj Bog, preveč si me poplačal. Pa za tisti otep slame! Ni moja zasluga, pač pa mora biti ona žena nekaj izrednega...«

V sladkem, dosedaj nepoznanem čustvu se mu je topilo srce.

Ampak tu so tri vreče. Zakaj? Če bi bili dve, bi mislil, da mi je darovala ena zavoljo moža, ki ima tako sveto ženo, druga vreča pa zavoljo nje. Zakaj tretja vreča?...

Če bi brat vedel, kaj mi je dal, kako mi je prinesel blagoslov pšenični otep. Več imam sedaj pšenice, kot če bi mi bil dal brat vso, kar mi je je pritičalo. Če bi ne bil videl otefov, če bi se bil jezil in prepiral, bi ne bil mogel postreči svetima potnikoma, ne bi imel sedaj toliko pšenice...«

Pogledal je skozi okno proti zvezdam: »Saj je že pravkar polnoč; kako hitro je minil čas.«

V naslednjem hipu je nebo zažarelo bolj kot beli dan, prav tam, kjer so čuli pa-

stirji pri čredah, tudi njegova je bila zraven...

Planil je iz izbe. Tekel je, kar so ga nesle noge. Spotaknil se je ob kamen, skoraj bi bil padel, zakaj nič ni gledal pod noge...

Že je bil pri pastirjih.

Tedaj se je še bolj zasvetilo... Nebeška svetloba je objela njega in pastirje. Angel se je prikazal in rekel: »Ne bojte se, zakaj, glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki bo za vse ljudstvo: Rodil se vam je danes v mestu Davidovem Zveličar, ki je Kristus Gospod. In to vam bo znamenje: Našli boste dete, v plenice povito in v jasli položeno.« In v hipu je bila pri angelu množica nebeške vojske, ki so Boga slavili in govorili: »Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji.«

In ko so angeli odšli od njih v nebesa, so rekli pastirji drug drugemu: »Pojdimo torej v Betlehem in pogledjmo to, kar nam je oznanil Gospod!«

Nahason je bil ves iz sebe: »V plenice povito in v jasli položeno?« Ali ni morda to prav v hlevčku, kamor je peljal ona dva potnika? Ali ni morda ona sveta žena

mati Novorojenega?«

Strah in veselje, razburjenje in neki sveti mir, vse to mu je napolnjevalo srce.

Tekel je z drugimi pastirji proti Betlehemu.

Ni se motil. Prav v hlevčku, kot je mislil, je zagledal Dete v jasli položeno; poleg pa ono sveto ženo in moža, ki jima je dal otep slame za ležišče; ona žena, ki mu je svetovala, naj vzame pest slame s seboj!...

Pastirski so bili vzeli s seboj ovč in jih darovali Detetu.

Nahason se je ovedel. Prišel je praznih rok.

»Jaz pa nimam nič,« je žalostno zastokal. Marija ga je pogledala z milimi očmi. Velika duhovna radost mu je napolnila srce.

Kakor v zamaknjenju je slišal Marijine besede: »Saj si dal, dal si nama, dal si Odrčeniku, ko smo bili najbolj potrebni.«

Angelsko petje je zadonelo nad hlevčkom...

Nahason je ves blažen s pastirji, z Jožefom in Devico Marijo molil učlovečenega Sinu božjega...

S. G.

IZ JUGOSLAVIJE

Množični pabegi iz Jugoslavije

21. novembra je pribežalo z motorno barko 56 beguncev v italijansko pristanišče Bari. Pripovedovali so, kako se jim je posrečilo priti pri mestu Zadar do barke, s katero so pobegnili v svobodo, siti Titovega obljubljenega »raja«, kateri pa nikakor noče priti, čeprav je poteklo že skoraj 10 let. Begunci tudi vedo povedati o težkih ekonomskih prilikah, ki vladajo tam.

Reforma univerze

V smislu zadnjih določil o reformi jugoslovanskih univerz so tudi v Ljubljani združili vse dosedanje razne visoke šole z dosedanjimi univerzami v en sam zavod — Ljubljansko Univerzo. Na tako razširjeni univerzitetni skupščini je bil izvoljen za novega rektorja univerze dosedanjí rektor Tehnične visoke šole, član slov. akademije, ing. Anton Kuhelj, za prorektorja pa dosedanjí rektor univerze prof. Franc Zwitter. Nova univerza bo imela v bodoče naslednje fakultete: prirodoslovno, matematično, filozofsko, pravno, ekonomsko, tehnično, medicinsko ter fakulteto za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo. Kot se vidi bo manjkala teološka fakulteta, ki je obstajala vse čase od ustanovitve univerze do danes. Seveda, kako naj dopustijo teološko fakulteto, če je pa zanje vsa teologija le praznoverje!

Izseljevanje v tujino

Na podlagi zakona, ki so ga lansko leto sprejeli, se je do sedaj izselilo 3595 oseb, ki so imele svoje v inozemstvu. Na podlagi tega zakona imajo namreč pravico, da odidejo v tujino za svoji osebe, ki so z njimi v najbližjem sorodstvu (žena, otroci in starši). Take osebe ostanejo še naprej jugoslovanski državljani. Sedaj pa mislijo omenjeni zakon v toliko dopolniti, da bodo dovolili s potnim listom tudi enkrat

obisk razseljenih oseb v inozemstvu in ne samo izselitev kot do sedaj. Taka oseba, ki bo s potnim listom obiskala svoje v tujini, se bo smela potem pri njih ustaviti ter zaprositi za reden izseljeniški potni list, ki ga bo od konzulata tudi dobila. Do sedaj taki obiski niso bili dovoljeni.

Abesinski cesar v Jugoslaviji

Ko je ABESINSKI CESAR Haile Selasije obiskal Jugoslavijo, je nameraval obiskati tudi Zagreb. Izrazil je željo, da bi rad govoril s kardinalom Stepincem. A so mu odklonili. In neguš je odklonil obisk Zagreba. Vsekakor bolj dosledno kot demokratični Angleži in Amerikanci.

LISTNICA UREDNISTVA

Kdor si želi nabaviti pesmico Božična, jo lahko naroči na naslov: M. Filej, ulica Seminario 7, Gorizia. Vsak izvod stane 15 lir.

Pesem je zelo preprosta in dostopna vsem zborom v mestu in po deželi.

DAROVI

Za SLOVENSKO ALOJZIJEVIŠČE

M. Milost za Miklavža 2000; Ž. M. 1000; P. R. za revne dijake 1000; namesto cvetja na grob Jerneja Mužice T. F. iz Steverjana 500; N. N. 300; N. N. iz Gorice 1000 lir. Vsem dobrotnikom priskrba hvala!

Za SLOVENSKO SIROTIŠČE

Gospa Makarovič 2000; N. N. iz Gorice 1000; N. N. 1000; N. N. 1000; P. R. 1000 lir.

Naj dobri Bog vsem stotero povrne!

Za REVNE DIJAKE

Za potrebne šolarje so darovali slovenski trgovci iz Vidma in Krmina 20.000 lir; N. N. iz Benetk 3.000 lir. Najlepša hvala.

Vesele božične praznike in srečno novo leto želijo:

MESNICA
KOGOJ

GORICA - Piazza Cavour 2 - Tel. 27-30

Gostilna s prenočiščem

Čubej Zvanka

Gorica - Ul. D. d'Aosta 35 - Tel. 25-22

IVAN KR PAN

TRGOVINA
ČEVLJEV **»ALPINA«**

GORICA - CORSO VERDI 34 - Tel. 25-17

PRODAJALNA VINA

Anton Šavli

Gorica - Ul. Mazzini 1

Lupše Ivan Trgovina
„PRI SONCU“

MANUFAKTURA - GALANTERIJA
in vse vrste perila

v TRSTU - Via Nizza - Via Rismondo 1

IVAN PLAHUTA

ZASTOPSTVO KOLES - MOTORJEV
BENELLI - NSU - MONDIAL - CAPRIOLO

GORICA - Ul. D. d'Aosta 7 - Tel. 27-41

Trgovina jestvin

Franc Terpin

Števerjan

Rudi Bratuž
Kavarna - Buffet - Bar

Gorica, Ul. Mameli 4 - Tel. 34-78

Rudolf Zuljan

Zaloga drv in gradbenega materiala

Gorica, Ulica Duca d'Aosta 29 - Tel. 27-08

Tiskarna Budin **GORICA**
Riva Piazzutta, 18
Telefon 26-76

DARILNE POŠILJKE

razpošilja še vedno **CITRUS**
TVRDKA IMPORT & EXPORT

Lastnik: Aleksander Goljevšček

TRST - TORREBIANCA 27 - TELEFON 2-44-67

Obračajte se na nas s polnim zaupanjem
in najsolidneje Vam bomo postregli!

Beguš Alojz
Kavarna **Adriatico**

Gorica - Piazza Vittoria - Tel. 32-57

Klobučarna
M. Leban

Športni in klasični klobuki, i.t.d.

Gorica, Ul. Rastello 28

Odgovorni urednik: Stanko Stanič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

Blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto vošči članom in prijateljem

Slov. katoliška skupnost v Trstu

Vsem članicam, tu in po svetu, sedanjim in poročenim, ter vsem prijateljem vošči blagoslova polne praznike in srečo v novem letu

deklška Mar. družba v Gorici

Vsem darovalcem, prijateljem in sodelavcem širom po svetu želi za božične praznike mir in blagoslov ter vso srečo v novem letu

Odbor Kat. doma v Gorici

Zveza slovenskih katoliških visokošolcev želi uredništvu Katoliškega glasu in vsem Slovencem na Goriškem in v Slovenski Benečiji vesele in blagoslovljene božične praznike ter srečno in uspehov polno novo leto 1955.

Odbor ZSKV

Sirotišče sv. Družine

vošči blagoslovljene praznike in milosti polno novo leto vsem dobrotnikom in prijateljem.

Zveza dekliških krožkov

želi č. gg. duhovnikom asistentom ter vsem članicam in njihovim družinam vesele božične praznike in srečno novo leto

Vesele božične praznike, blagolova in sreče polno novo leto vsem članom, njih družinam in vsemu slov. goriškemu rodu vošči

odbor SKPD v Gorici

Kino-predstava

V NEDELJO NA PRAZNIK SV. STEFANA BO OB 4.30 POPOLDNE V DVO-RANI NA PLACUTI BOŽIČNA KINO-PREDSTAVA.

VSTOP PROST.

PRIHODNJA ŠTEVILKA IZIDE DNE 4. JANUARJA 1955, ZATO KER JE V ČETRTEK 6. JANUARJA PRAZNIK SV. TREH KRALJEV.

Isti motiv pripisuje narodna pesem Sv. Štiti, Mariji Celjski, Sveti gori, Jezerom na Šmarji in Oljski gori. Prav ta razširjenost motiva je že sama po sebi dokaz njegove starosti.

In sem spada končno klasična legendarna narodna pesem, prav tako znana z vseh koncev naše domovine — tudi s Krasa — o Mariji, ki potuje preko slovenske zemlje, tam z Ogrskega, in si išče novo selo, novo svetišče (»Strekelj, št. 540-543). Za častljivo starost tega motiva je slednjič kot na dlani še zgodovinski dokaz. Motiv Marijinega potovanja ali romanja je sicer znan že v starih srednjeveških legendah, a v času, ko so Turki onemahali krščanske cerkve po Ogrskem in po naših krajih, je dobil še posebno častu primerno obliko. Zato Marija odhaja z Ogrskega, ker tam »v cerkev živino vganjajo«, »v cerkev konjce zapirajo«, »za oltarji konje furaajo«, »z oltarjev konji zobljejo«, »iz kamnov se napajajo« in podobno. Na svoji poti prihaja do široke reke ali do morja. In tu smo pri novem motivu narodne pesmi, ki se je spojil s prejšnjim in je znan pod naslovom »Marija in brodnik« (Strekelj, št. 523-537). Marija prosi brodnika, čolnarja, mornarja, da bi jo prepeljal preko morja, globokega jezera ali sploh široke vode, a ta bi to storil le »za svetle tolarje in za zlate rumene«. Marija pa stopi sama v morje in stopa kot po suhem. Brodniku je že hiša v plamenih in na njegove goreče prošnje, naj se usmili njegovih otrok, nato Marija ogenj pogasi. Ta motiv je doma tudi pri nas na Krasu.

Poslednja skupina narodnih legendarnih pripovedi se razpleta ob posameznih božjih poteh. Kolikor jih je, vsaka ima svojo legendo. Nekatere so zelo stare, med njimi mnoge že pozabljene, druge mlajše in sveže v spominu nam vsem. Legenda namreč pripravlja pot božji poti, te pa živijo in umirajo in se slednjič zopet oživljajo in z njimi pripovedi, ki ohranjajo nimbis legendarnosti. Danes so med najbolj znanimi našimi božjimi potmi Brezje, Višarje, Gospa Sveta,

Sveta gora. Vsaka zase ima svoje tradicije, ki so nam kolikor toliko znane, morda še najbolj po »Treh božjih poteh« Jože Lovrenčiča, v katerem so brezjanska, višarska in svetogorska božja pot našle svojega pevca. Nekatere stare božje poti pa žive tudi v narodnih pesmih. Njihove legende so dobile pesniško obliko še tedaj, ko so bile romarske cerkve živo obiskovane. Do danes je marsikatera od njih opuščena, a pesem je ostala in ohranila njeno slavo. Taka je n. pr. ona o Mariji Kokrski z Gorenjskega (Strekelj, št. 6703-6708), ki pripoveduje o vojaku v turški ječi zakovanem, ki ga je v temni noči rešila sama Marija Kokrska. Sem spada tudi ona o udarjeni Mariji na Ljubnem (Strekelj, št. 6709-6711), zopet na Gorenjskem, ki pripoveduje o prevzetnem zidarju, ki je Marijin kip s kladivom udaril v lice, da se je ulila kri z njega, pa je moral za svoj greh iz Rima prav do doma spokorni križ nositi. To sta le dva primera, da se je v narodni pesmi ohranilo izročilo o božji poti; v nevezani pripovedi pa je takih legend veliko več, zlasti o Marijinih prikazanjih ali različnih znamenjih, ki so naročala ljudem, naj zidajo romarske cerkve (n. pr. o Gospe Sveti, na Dobrovi pri Ljubljani, v Kropi, na Šmarjni gori itd. Prim. Lovrenčič, Tiho življenje).

In končno se ustavimo še ob nekaterih najbolj znanih umetnih legendah izpod peresa znanih slovenskih pesnikov, kot so Jenko, Levstik in Stritar. Za vse je gotovo skupno značilno to, da so jim tovrstne legendarne pesmi nastajale ob naslonitvi na ustno izročilo. Torej imamo na dnu vsega zopet prvotno ljudsko legendo, ki jo drugotni pesnik le oblikuje. Simon Jenko je tako oblikoval pesem Zaklad. V njej pripoveduje o srenji, ki obljubi Mariji polovico zlata, če ji pomaga priti do zaklada, pa se — lakomneži, — ko skopljejo že do njega, skesajo in že se jim pogrezne vse zlato v globino.

Levstikova pesem Zivopisec in Marija je gotovo ena najlepših naših legend. Pripoveduje o umetniku slikarju — živopisecu, ki je visoko na odru upodabljal Devico Marijo, pa se mu podre oder, na katerem je stal, a Marija ga reši, mu proži roko in ga obdrži med nebom in zemljo.

V tej zvezi naj omenimo še Dobrovske gospe Antona Hribarja legendo o graščakinji, ki bi rada v lepoti tekmovala z nebeško Gospo. Na Šmarni dan da zapreti cerkev in hoče prisiliti ljudstvo, da bi namesto Marije častilo njo, a grad se z njo vred pogrezne in izgine. Tudi ta pesem sloni na ustnem izročilu.

In naj zaključimo ta pregled z znano Stritarjevo pesmijo Turki na Slevici, ki je do danes najbolj znana vsem našim ljudem, ki so kdaj obiskovali slovensko šolo. Z njo je Stritar postavil najlepši spomenik naši težki narodni usodi, ko je moralo biti slovensko ljudstvo predstražur turškim navalom proti srednji Evropi, trpljenju, v katerem je bila našim ljudem edino zavetje Marijina cerkve na gori in edina pomoč — Njena roka. Kot ovce se stiskajo ljudje v cerkvi na Slevski gori, močje se bore do konca pred vrati, a slednjič prirojni sam turški paša v cerkev na konju. Tedaj pa Marija dvigne grozečo roko in ustrahuje nevernika. Turki zbeže, kristjani so oteti. V pragu odtisnjeno konjsko kopito pa še poznim rodovom kaže, kako Marija svoje brani.

UPORABLJENO SLOVSTVO: Čekuta V., Slovenska čitanka za slov. niž. sred. in strok. šole, Trst 1947.

Grafenauer, Stifterji in štiftarska narodna pesem, Slovenski jezik, II (1939).

Lovrenčič Joža, Tiho življenje, Ljubljana 1931.

Lovrenčič Joža, Tri božje poti, Ljubljana 1944.

Medved, Slovenske legende, Celovec 1910.

Trdina, Zbrani spisi II. zv., Ljubljana 1904.